

VIŠE OD FARME

NACRT STRATEGIJE POLJOPRIVREDE

DO 2030.

SADRŽAJ

KRATICE I AKRONIMI	7
SAŽETAK	8
1. UVOD	9
2. STRATEŠKA VIZIJA	11
3. PRILIKE	12
4. RAZVOJNE POTREBE I CILJEVI STRATEGIJE	14
5. PLAN PROVEDBE	24
PODRUČJE INTERVENCIJE A. USMJERAVANJE JAVNIH SREDSTAVA PREMA PRODUKTIVNIJIM POLJOPRIVREDNIM ULAGANJIMA	25
Provedbeni mehanizam A.1. Ulaganja u sredstva za proizvodnju, tehnologije i inovacije	25
Provedbeni mehanizam A.2. Preraspodjela potpore dohotku na male i srednje proizvođače te na mlade poljoprivrednike	26
PODRUČJE INTERVENCIJE B. POVEĆANJE OPSEGA KLIMATSKI PAMETNE POLJOPRIVREDE I ODRŽIVOG UPRAVLJANJA ZEMLJIŠTEM	28
Provedbeni mehanizam B.1. Potpora praksama i rješenjima u poljoprivredi koja su prihvatljiva za okoliš, klimu i dobrobit životinja	28
Provedbeni mehanizam B.2. Poboļšani pristup poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima	30
Provedbeni mehanizam B.3. Poticanje prijelaza na ekološku proizvodnju	30
Provedbeni mehanizam B.4. Poboļšanje pristupa vodi za navodnjavanje i učinkovitost njezine uporabe	32
PODRUČJE INTERVENCIJE C. RAZVOJ DIVERZIFICIRANIH I INTEGRIRANIH DOMAĆIH TRŽIŠTA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIH PROIZVODA	33
Provedbeni mehanizam C.1. Poticanje partnerstava između proizvođača i kupaca u kratkim opskrbnim lancima	33
Provedbeni mehanizam C.2. Pomoć poboļšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu	34
Provedbeni mehanizam C.3. Jačanje kapaciteta za razvoj javnih politika i kontrole u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane	35
Provedbeni mehanizam C.4. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara	35
PODRUČJE INTERVENCIJE D. POTICANJE PODUZETNIKA NA OSNIVANJE I RAZVOJ POSLOVANJA U POLJOPRIVREDI	37
Provedbeni mehanizam D.1. Smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja	37
Provedbeni mehanizam D.2. Unaprjeđenje fiskalnih uvjeta	38
Provedbeni mehanizam D.3. Korištenje instrumenata za upravljanje rizicima	38
Provedbeni mehanizam D.4. Potpora pokretanju i razvoju poljoprivrednih gospodarstava i poduzeća	39
PODRUČJE INTERVENCIJE E. KORIŠTENJE NOVIH PRILIKA ZA RAST U POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOM SEKTORU	40

<u>Provedbeni mehanizam E.1. Pобоljšanje povezanosti ruralnih područja s tržištem</u>	40
<u>Provedbeni mehanizam E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva</u>	41
<u>Provedbeni mehanizam E.3. Promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma</u>	42
<u>Provedbeni mehanizam E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina u skladu s potrebama poljoprivredno-prehrambenog sektora</u>	43
<u>PODRUČJE INTERVENCIJE F. OBJEDINJAVANJE SUSTAVA POLJOPRIVREDNOG ZNANJA I INOVACIJA</u>	44
<u>Provedbeni mehanizam F.1. Jačanje veza poljoprivrednih savjetnika sa znanstvenim institucijama</u>	44
<u>Provedbeni mehanizam F.2. Razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava i centra znanja</u>	45
<u>Provedbeni mehanizam F.3. Digitalizacija protoka informacija među dionicima AKIS-a</u>	46
<u>Provedbeni mehanizam F.4. Poticanje inovacijskih partnerstava</u>	47
<u>6. POVEZIVANJE STRATEGIJE POLJOPRIVREDE SA STRATEŠKIM PLANOM U OKVIRU ZPP-a</u>	48
<u>7. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE</u>	49
<u>8. FINANCIRANJE</u>	52
<u>9. STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ STRATEGIJE POLJOPRIVREDE I GLAVNA OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZA EKOLOŠKU MREŽU</u>	54
<u>10. DODACI</u>	58
<u>Dodatak I: Veze između intervencija, razvojnih potreba i strateških ciljeva</u>	58
<u>Dodatak II: Analiza prednosti, ograničenja, potencijala i rizika poljoprivredno-prehrambenog sektora u Hrvatskoj</u>	65
<u>Dodatak III: Primjeri intervencija i ciljanih mjera za odabrane podsektore</u>	67

KRATICE I AKRONIMI

AKIS	Sustavi znanja i inovacija u poljoprivredi (engl. <i>Agriculture Knowledge and Innovation Systems</i>)
BDP	Bruto domaći proizvod
DZS	Državni zavod za statistiku
EIP	Europsko inovacijsko partnerstvo
ERDF	Europski fond za regionalni razvoj (engl. <i>European Regional Development Fund</i>)
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
EU	Europska unija
EUROSTAT	Statistički ured Europske unije
GAEC	Dobri poljoprivredni i okolišni uvjeti (engl. <i>Good Agricultural and Environmental Conditions</i>)
HAPIH	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
IKT	Informacijska i komunikacijska tehnologija
MSP	Mikro, mala i srednja poduzeća (engl. <i>Small and medium sized Enterprises</i>)
NAPNAV	Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u RH
RAS	Savjetodavne usluge uz naknadu (engl. <i>Reimbursable Advisory Service</i>)
SMR	Propisani zahtjevi upravljanja (engl. <i>Statutory Management Requirements</i>)
SPS	Sanitarni i fitosanitarni standardi (engl. <i>Sanitary and Phytosanitary Standards</i>)
STARS	Strateška transformacija poljoprivrede i ruralnog razvoja (engl. <i>Strategic Transformation of Agriculture and Rural Space</i>)
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika (engl. <i>Common Agricultural Policy</i>)

SAŽETAK

U suradnji s predstavnicima hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora usuglasili smo sljedeću viziju razvoja poljoprivrede: „*proizvoditi veću količinu visokokvalitetne hrane po konkurentnim cijenama, održivo upravljati prirodnim resursima u promjenjivim klimatskim uvjetima te doprinijeti poboljšanju kvalitete života i povećanju zaposlenosti u ruralnim područjima*”.

Strateška vizija za poljoprivredu oblikovana je u četiri strateška cilja: 1) *povećanje produktivnosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene*; 2) *jačanje konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora*; 3) *obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima*; i horizontalni cilj 4) *poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru*. Svaki od strateških ciljeva povezan je s nekom od razvojnih potreba hrvatske poljoprivrede. Da bi se one ispunile, osmišljene su intervencije prikazane u planu provedbe. Aktivnosti će se realizirati putem ciljanih mjera financiranih iz državnog proračuna Republike Hrvatske ili sredstava proračuna Europske unije u skladu s budućim Strateškim planom za Zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP).

Svi strateški ciljevi usmjereni su na unaprjeđenje ruralnog gospodarstva, a njihovo ispunjenje doprinijet će cjelokupnom gospodarskom razvoju Hrvatske. Strategija poljoprivrede do 2030. (u daljnjem tekstu: Strategija) sugerira da će se to ostvariti povećanjem produktivnosti poljoprivrede na okolišno i klimatski održiv način, uz jačanje veza između proizvodnje i tržišta te stvaranje novih radnih mjesta u ruralnom gospodarstvu. Strateška vizija daje veliki naglasak na inovacije kao ključan čimbenik za unaprjeđenje gospodarskog razvoja poljoprivrede.

Strategija je oblikovana u procesu planiranja temeljenog na dokazima, koji uključuje ekonomsku analizu i savjetovanja s dionicima. Strategija uzima u obzir strateške smjernice iz Nacionalne razvojne strategije¹ te predstavlja okvir za intervencije u sektoru u okviru ZPP za razdoblje 2021.-2027. Strategija također uzima u obzir odgovarajuće ciljeve, prioritete i mjere iz područja klimatskih promjena.²

Sve aktivnosti u sklopu ove Strategije doprinosit će širim razvojnim ciljevima Hrvatske. Među njima je integrirani teritorijalni razvoj ruralnih područja, kako bi se unaprijedila koordinacija i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima. Sve aktivnosti planirane ovim dokumentom i u skladu su s novim smjerovima EU-a u okvirima Zelenog plana, strategije „Od polja do stola“ i Strategije bioraznolikosti.

Osnovni je zahtjev Strategije učinkovitije korištenje javnih sredstava kroz bolje usmjeravanje poljoprivrednih potpora i sredstava za ruralni razvoj. Hrvatska ima velik potencijal unaprijediti rezultate svoga poljoprivrednog sektora i ruralnog gospodarstva, a ovaj dokument daje smjernice i opisuje provedbene mehanizme koji će voditi taj proces transformacije i pomoći zemlji da pretvori svoj poljoprivredni sektor u pokretač gospodarskog rasta.

---

¹ Objavljeno u Narodnim novinama broj 13/21

² Vidjeti Strategiju prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu („Narodne novine“ br. 46/20)

1. UVOD

Strategija donosi viziju i plan provedbe strateške transformacije poljoprivrede i ruralnog prostora u Hrvatskoj za razdoblje do 2030. Ovaj dokument je temelj za izradu, provedbu, praćenje i evaluaciju svih daljnjih strateških dokumenata i planova za poljoprivredu i ruralni razvoj nakon 2020. Njime se daje osnova za izradu budućeg Strateškog plana u okviru ZPP-a, koji se mora pripremiti u skladu sa zahtjevima koji će vrijediti u sljedećem proračunskom razdoblju EU-a do 2027. godine. Strategija sadrži viziju i plan strateške transformacije sektora ne samo na razini poslovanja na poljoprivrednih gospodarstava, nego razmatra izazove, mogućnosti i sudionike koji utječu na širi poljoprivredno-prehrambeni sektor („više od farme“), uključujući poljoprivrednu proizvodnju, preradu, distribuciju proizvoda, tržište i zahtjeve potrošača („od polja do stola“).

Strategija uzima u obzir doprinose iz sektora te iz teritorijalnih, nacionalnih i EU procesa strateškog planiranja. Prvo, Strategija objedinjuje ishode opsežnih dijagnostičkih analiza i savjetovanja s predstavnicima sektora, koje je Svjetska banka provela u sklopu projekta izrade Strateška transformacija poljoprivrede i ruralnog razvoja (STARS)³. Uz to, Strategija uzima u obzir strateške smjerove određene zakonodavnim prijedlozima koje je Europska komisija predložila za ZPP, Europske strukturne i investicijske fondove (ESIF) i program Obzor Europa te je usklađena s prioritetima Europskog zelenog plana i pratećih dokumenata.⁴

Strategija podupire ambiciju Europskog zelenog plana usmjerenog na preobrazbu europskog gospodarstva na gospodarstvo bez emisija stakleničkih plinova na način da će se (i) dodatno smanjiti emisije stakleničkih plinova koje dolaze iz poljoprivrednog sektora te ojačati njegova sposobnost prilagodbe klimatskim promjenama; (ii) mobilizirati sektor za prijelaz na kružno gospodarstvo; (iii) iskoristiti mogućnosti digitalnih i biotehnologija; te (iv) preobraziti poljoprivredno-prehrambene sustave kako bi postali isporučitelji sigurne visokokvalitetne hrane, pokretač boljeg života u ruralnim područjima te jamac očuvanja ekosustava i bioraznolikosti.

Širok pristup poljoprivredno-prehrambenom sektoru usvojen u ovom dokumentu uvažava načela Strategije Europske komisije „Od polja do stola“. Na kraju, Strategija uključuje, gdje je to relevantno i primjereno, komplementarne rezultate strateškog planiranja za Nacionalnu razvojnu strategiju⁵ i za Slavoniju⁶, kao i za Konkurentnost hrvatskih klastera i procjenu globalnog lanca vrijednosti.⁷

³ Relevantna izvješća koja je Svjetska banka izradila u sklopu projekta STARS RAS uključuju dokumente (i) *Dijagnostička analiza: Poljoprivreda i ruralni razvoj*, isporučeno u svibnju 2019.; (ii) *Rezultati savjetovanja s dionicima i utvrđivanja prioriteta u Hrvatskoj: Poljoprivreda, akvakultura i ribarstvo*, isporučeno u srpnju 2019.; (iii) *Strateška vizija nakon 2020.: Poljoprivreda i ruralni razvoj u Hrvatskoj*, isporučeno u studenom 2019.; (iv) *Sažeto izvješće o savjetovanju s dionicima u poljoprivredi*, isporučeno u ožujku 2020.

⁴ Priopćenje Europske komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija –Europski zeleni plan COM(2019) 640 final, dostupno na https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf; Prilog Priopćenju Europske komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Europski zeleni plan COM(2019) 640 final PRILOG dostupan na https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication-annex-roadmap_en.pdf; Strategija “Od polja do stola”: https://ec.europa.eu/food/farm2fork_en; Strategija bioraznolikosti: https://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/strategy/index_en.htm

⁵ Svjetska banka (2020.) *Nacionalna razvojna strategija Hrvatska 2030.: Plan provedbe za bolju budućnost*, Washington DC, 63. str.; Svjetska banka (2019.) *Studija o nacionalnoj razvojnoj strategiji – Poljoprivreda, ribarstvo i prerada hrane u hrvatskom prehrambenom sektoru i bioekonomiji*, Washington DC, 88. str.

⁶ Relevantna izvješća u sklopu projekta Slavonija RAS koja je izradila Svjetska banka uključuju: (i) *Rast i radna mjesta u Slavoniji, Baranji i Srijemu - Izvješće 1.1. Brza dijagnostika*, isporučeno u ožujku 2019. (revidirano u travnju 2019.); (ii) *Rast i radna mjesta u Slavoniji, Baranji i Srijemu - Izvješće 1.3.a. Pregled Operativnih programa ESIF-a 2014.-2020.* i (iii) *Rast i radna mjesta u Slavoniji, Baranji i Srijemu – Izvješće 1.2.a. Okvir utvrđivanja prioriteta za strateške projekte*, isporučeno u lipnju 2019.

⁷ Svjetska banka (2017.) *Hrvatski klasteri i procjena globalnog lanca vrijednosti*, Washington DC, 154. str.

Strategija prikazuje prilike, ciljeve, potrebe i ciljane intervencije za transformaciju poljoprivredno-prehrambenog sektora u Hrvatskoj. Strategija je usredotočena na iskorištavanje razvojnih prilika za hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor te na uspostavljanje okvira upravljanja temeljenog na rezultatima, u kojem su ciljevi, potrebe i intervencije eksplicitni i temeljeni na dokazima. Uspostavljene su jasne i logične veze između predloženih ciljeva i potreba te je predložen plan provedbe intervencija. Ciljevi, potrebe i intervencije utvrđeni su na temelju (i) opsežnih dijagnostičkih analiza; (ii) određivanja najvažnijih čimbenika koji utječu na rezultate poljoprivredno-prehrambenog sektora; (iii) analize odabranih poljoprivrednih podsektora koju su proveli Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Fakultet agrobiotehničkih znanosti Sveučilišta u Osijeku; i (iv) procesa određivanja prioriteta poljoprivredne politike, koji je obuhvatio i savjetovanja s predstavnicima sektora.

Struktura dokumenta: Nakon predstavljanja vizije za transformaciju poljoprivrede i ruralnog prostora u Hrvatskoj (Poglavlje 2.), dokument naglašava glavne prilike za razvoj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora (Poglavlje 3. i Dodatak II.), nakon čega slijedi pregled ciljeva i potreba sektora (Poglavlje 4.). Zatim se navode provedbeni mehanizmi za ispunjavanje potreba sektora u obliku predloženog plana provedbe intervencija (Poglavlje 5.), uključujući i kako se te intervencije mogu prenijeti u odabrane podsektore (Dodatak III.). Navedene su veze između ciljeva i potreba prikazanih u ovoj Strategiji te budućeg Strateškog plana u okviru ZPP-a (Poglavlje 7.). Te će se veze dodatno razraditi kada se na razini EU-a postigne dogovor o reformi ZPP-a za razdoblje do 2027. Naposljetku, Strategija nudi okvir za praćenje i evaluaciju rezultata organiziran prema relevantnim pokazateljima uspješnosti (Poglavlje 8.).

2. STRATEŠKA VIZIJA

U suradnji s predstavnicima poljoprivredno-prehrambenog sektora u Hrvatskoj određena je zajednička vizija prema kojoj će se „*proizvoditi veća količina visokokvalitetne hrane po konkurentnim cijenama, održivo upravljati prirodnim resursima u promjenjivim klimatskim uvjetima te doprinijeti poboljšanju kvalitete života i povećanju zaposlenosti u ruralnim područjima.*“ Ovom se vizijom prepoznaje važnost veće poljoprivredne proizvodnje, uvažavajući potrebu održivog upravljanja prirodnim resursima u kontekstu ubrzanih klimatskih promjena. Ujedno se naglašava potreba za osmišljavanjem modela rasta za poljoprivredno-prehrambeni sektor koji doprinosi uravnoteženom teritorijalnom razvoju.

Za ostvarenje te vizije uspjeha, buduće politike i programi trebaju omogućiti repozicioniranje hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora na domaćem i međunarodnom tržištu. Buduća poljoprivredna politika mora omogućiti razvoj poljoprivrede u sektor koji će biti produktivniji, više usklađen s tržištem, učinkovitiji u cijelom lancu hrane i konkurentniji. Javni izdaci za poljoprivredu trebaju se modificirati na način da velikim proizvođačima pomognu bolje iskoristiti prednosti ekonomije razmjera modernizacijom proizvodne baze i poboljšanjem učinkovitosti, a malim i srednjim proizvođačima pomognu optimizirati proizvodnju putem diverzifikacije i inovacija.

Povećanje dodane vrijednosti sektora rezultirat će otvaranjem novih radnih mjesta u ruralnim područjima, povećanjem prihoda i diferencijacijom hrvatskih proizvoda. Poljoprivredno-prehrambeni sektor treba više proizvoda koji će biti prilagođeni specifičnim potrebama (npr. svježe proizvode), potrošačima (praktičnih proizvoda ili gastro delicija) i tržištu (kružno biogospodarstvo⁸). Navedeni segmenti obuhvaćaju proizvode za koje potrošači smatraju da su više kvalitete te nerijetko ostvaruju više cijene, što će poljoprivredno-prehrambenom sektoru omogućiti odmak od proizvodnje niske vrijednosti. Povećanje učinkovitosti, diverzifikacija i diferencijacija proizvoda neizbježni su u procesu strukturne transformacije sektora.

Ubrzavanje strukturne transformacije hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora bit će od ključne važnosti za jačanje njegovog konkurentskog položaja. Visoki udjeli BDP-a i zaposlenosti u primarnom sektoru, niske razine produktivnosti, razlike u dohotku između ruralnih i urbanih područja te veća razina siromaštva u ruralnim područjima ukazuju na to da proces strukturne transformacije hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora još nije dovršen. Istovremeno se bilježe ekstremniji klimatski događaji koji ograničavaju uspješnost sektora i značajno povećavaju rizik za proizvođače.

Nepotpuna strukturna transformacija ograničava konkurentski položaj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora i njegov potencijalni doprinosi gospodarskom rastu, zaposlenosti i razinama prihoda u ruralnim područjima. S obzirom na prijetnje, ali i prilike, koje donose klimatske promjene, u ta nastojanja treba uključiti mjere za ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu ovim promjenama.

---

⁸ EU definira biogospodarstvo kao proizvodnju obnovljivih bioloških resursa i pretvaranje tih resursa i tokova otpada u proizvode s dodanom vrijednošću, kao što su hrana, hrana za životinje, proizvodi biološkog podrijetla te bioenergija.

3. PRILIKE

Postoje važne prilike za razvoj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora. Na njegove cjelokupne rezultate utječu različiti socioekonomski, tržišni, okolišni, politički i tehnološki uvjeti. Iako mogu predstavljati izazov za ostvarenje strateške vizije za hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor, oni ujedno donose važne prilike za razvoj, koje se moraju iskoristiti (vidjeti i Dodatak II.).

- i. **Rast i zaposlenost:** Hrvatski primarni i prehrambeno-prerađivački sektori bilježili su pad posljednjih godina, dok je ostatak EU-a općenito bilježio rast.⁹ Produktivnost rada u Hrvatskoj iznosi manje od 20% razine koja se ostvaruje u državama EU-15, a razlika između produktivnosti zemljišta u Hrvatskoj i EU-15 povećala se na gotovo 50%. Ti podaci ukazuju na to da poljoprivredno-prehrambeni sektor može biti izvor gospodarskog rasta, ali Hrvatska tek treba iskoristiti razvojne prilike uklanjanjem razlika u produktivnosti. Poboljšanje povezanosti između poljoprivredne proizvodnje i prerade hrane predstavlja važnu priliku za Hrvatsku budući da prehrambeno-prerađivačka industrija ostvaruje snažne učinke na cijelo gospodarstvo u smislu dodane vrijednosti i otvaranja radnih mjesta.¹⁰
- ii. **Trgovina i potrošnja:** Iako su se vrijednosti izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda povećale, hrvatska poljoprivredno-prehrambena trgovinska bilanca pogoršava se posljednjih deset godina. Primjerice, Hrvatska je 2018. imala trgovinski manjak u svim većim kategorijama poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.¹¹ To ukazuje na nizak konkurentski položaj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora, ali i na priliku za rast repozicioniranjem sektora prema većoj dodanoj vrijednosti te diferencijacijom proizvoda i tržišta. Zahtjevi potrošača ne temelje se samo na cijeni i okusu, već i na drugim čimbenicima dodane vrijednosti kao što su korist za zdravlje, praktičnost, održivost, podrijetlo proizvoda, sigurnost hrane, sljedivost, transparentno označavanje itd.
- iii. **Klimatske promjene i održivost okoliša:** Očekuje se da će povećana promjenjivost klime i klimatske promjene sve više utjecati na rezultate poljoprivredno-prehrambenog sektora. Primjerice, predviđa se da će ekstremne vrućine postati uobičajena pojava tijekom ljetnih mjeseci te utjecati na oborinski režim, što će pak za posljedicu imati češće poplave i suše. Procjenjuje se da će takve promjene nepovoljno utjecati na prinose i uzrokovati degradaciju tla, utjecati na otpornost na štetnike i bolesti, gubitak poljoprivredne bioraznolikosti, opetovane šumske požare. Međutim, povećana promjenjivost i utjecaj klimatskih promjena mogu imati i pozitivne učinke. Primjerice, promjene u klimatskim uvjetima (toplije i suše vrijeme, smanjena količina oborina, osobito tijekom vegetacijske sezone) mogu dovesti do promjene u plodoredu u nekim poljoprivrednim područjima te stvoriti dodatna pogodna područja za voćnjake, vinograde i maslinike. Područja koja trenutačno nisu pogodna za poljoprivredu zbog loših klimatskih uvjeta mogu postati atraktivnija zahvaljujući povećanim temperaturama i sposobnosti da osiguraju dovoljnu količinu vode (navodnjavanjem) za

⁹ Bruto dodana vrijednost poljoprivrede u Hrvatskoj smanjivala se u prosjeku za 4,4 posto svake godine između 2008. i 2017., dok se bruto poljoprivredna proizvodnja smanjila za 3,7 posto u istom razdoblju. Istodobno, poljoprivredni sektor u ostatku Europe imao je općenito pozitivan rast u pogledu istih pokazatelja. Slično tome, dodana vrijednost koju je ostvarila hrvatska industrija hrane, pića i duhana imala je prosječan pad od 1,3 posto svake godine od 2011. do 2016., dok se u istom razdoblju u prosjeku povećavala za 0,4 posto godišnje u EU-28.

¹⁰ Proširena dodana vrijednost prerade hrane predstavlja 8,5% ukupne proizvodnje u gospodarstvu, dok proširena dodana vrijednost poljoprivrede predstavlja 6,5% (2014.). Pritom je multiplikativni učinak prerade hrane za zapošljavanje (2.61) razmjerno visok, dok je onaj primarne poljoprivrede nizak (1,43).

¹¹ Europska komisija (lipanj 2019.): *Statistical Factsheet – Croatia*, dostupno na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agri-statistical-factsheet-hr_en.pdf

povećane prinose, osobito ozimih usjeva, zbog blažih uvjeta tijekom zimskog perioda. Stoga Hrvatska ima značajnu priliku unaprijediti sadašnju poljoprivrednu produktivnost s pomoću klimatskih praksi, pristupa zelenim tehnologijama i velikih javno-privatnih partnerstava u skladu s politikom prilagodbe klimatskim promjenama.

- iv. **Regionalni i teritorijalni razvoj:** Ruralna područja u kojima primarna poljoprivreda predstavlja veliki dio izvora prihoda još uvijek obilježavaju visoke stope siromaštva¹², osobito u istočnoj Slavoniji.¹³ Kućanstva u Slavoniji, Baranji i Srijemu zaostaju u više aspekata (ekonomski razvoj, fizička infrastruktura, socijalne usluge, zdravstvo i obrazovanje), a situacija se pogoršala u razdoblju od 2011. do 2015. Međutim, pokazalo se da ulaganja u osnovnu infrastrukturu i usluge u ruralnim područjima povećavaju povrat na potpore prihodu i kapitalna ulaganja. Štoviše, zahvaljujući vezama primarnog poljoprivrednog sektora s kupcima i dobavljačima iz drugih sektora, rast primarnog sektora pozitivno utječe na povezane sektore kao što su pakiranje, transport i logistika, turizam, energija iz obnovljivih izvora, zdravstvo i farmaceutika, kozmetika itd.¹⁴ Jačanje unutarsektorskih i međusektorskih veza pomoći će stoga u poticanju šireg rasta, povećati prihode te stvoriti nova radna mjesta u ruralnim područjima.
- v. **Upravljanje na temelju rezultata:** Usprkos visokoj razini javnih izdataka za poljoprivredu u Hrvatskoj, njihov je učinak na razvoj neujednačen. U cilju poboljšanja učinkovitosti raspodjele javnih izdataka za poljoprivredu, buduće programe potpore morat će se preoblikovati na način da jačaju (i) *usmjerenost* na najhitnije izazove za razvoj sektora; (ii) *usklađenost* predloženih intervencija i (iii) *operativnu učinkovitost* sustava za upravljanje programom. U tom smislu važan je koncept strateškog planiranja koji se temelji na dokazima, kakav je primijenjen u izradi ovoga dokumenta, što je u skladu s novim smjerom strateškog planiranja Zajedničke poljoprivredne politike na razini Europske unije.
- vi. **Tehnologija i inovacije:** Tehnološki razvoj u genetici, nanotehnologiji, daljinskim istraživanjima, sljedivosti (*blockchain*), analizi (velikih) podataka, internetu stvari, umjetnoj inteligenciji, robotici, e-trgovini, itd. donosi prilike za rast proizvodnje, snižavanje troškova, smanjenje rizika, povećanje dodane vrijednosti te razvoj novih tržišta za hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor. Digitalne tehnologije značajno smanjuju troškove dijeljenja informacija, provedbe transakcija u poljoprivredno-prehrambenim lancima te sustavima znanja i inovacija. Značajnu ulogu u tome imat će stručna podrška poljoprivrednicima putem sustava za savjetovanje poljoprivrednika.

---

¹² Više nego četvrtini (27%) ruralnog stanovništva Hrvatske prijete rizik od siromaštva, u usporedbi sa 16% onih koji žive u manjim gradovima i 12% onih koji žive u većim gradovima.

¹³ Iako je stopa siromaštva za Hrvatsku bila 16,3% u 2011., bila je između 24,9% (Osijek) i 33,9% (Brod-Posavina) u pet slavonskih županija, uz primjenu praga siromaštva od 60 posto medijana potrošnje kućanstva.

¹⁴ U 2014., multiplikator outputa tipa I (1,647) ukazuje da proizvodnja 1 milijuna USD primarnog poljoprivrednog outputa generira dodatni ekonomski poticaj od 0,647 milijuna USD u drugim sektorima. Multiplikativni učinak prerade hrane još je i viši (1,785) u Hrvatskoj. Međutim, multiplikator prerade hrane smanjivao se od 2000. (s 1,983 na 1,785).

4. RAZVOJNE POTREBE I CILJEVI STRATEGIJE

Strategija se temelji na četiri strateška cilja, od kojih je svaki dalje razrađen u dva ili više općih ciljeva. Strateški ciljevi odražavaju prioritete politike utvrđene radi ostvarenja strateške vizije poljoprivrede i ruralnog prostora u Hrvatskoj.

Da bi se ostvarili ciljevi iz Strategije potrebno je odgovoriti na petnaest razvojnih potreba hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora. Razvojne potrebe utvrđene su na temelju (i) analize glavnih izazova i prilika za hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor i (ii) prioriteta koje su dionici iskazali tijekom javnih konzultacija i radionica.

Razvojna potreba 1.: Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje

Opis	Potrebno je povećati vrijednost koju stvara poljoprivredna proizvodnja usmjeravanjem javnih izdataka i ulaganja na razvoj i usvajanje poboljšanih tehnologija i proizvodnih praksi, uz povećanje dodane vrijednosti proizvoda.
Obrazloženje	Niska poljoprivredna produktivnost u Hrvatskoj povijesno je bila uvjetovana niskim kapitalnim ulaganjima i izdacima za istraživanja i razvoj, uz dodatnu otegotnu okolnost problema konsolidacije zemljišta i upravljanja njime. Isto tako, na nisku poljoprivrednu produktivnost utječe ograničeni obuhvat sustava navodnjavanja, nedostatna primjena najboljih proizvodnih praksi i poboljšanih tehnologija te ograničen pristup relevantnim podacima za odlučivanje na razini poljoprivrednog gospodarstva. Za povećanje poljoprivredne produktivnosti potreban je integrirani pristup koji uzima u obzir učinkovitiju uporabu sredstava proizvodnje i tržišno usmjerenu proizvodnju. Bit će potrebno usmjeriti poljoprivredu prema raznolikijoj strukturi proizvodnje s naglaskom na proizvode s dodanom vrijednosti. Postoje značajne prilike za rast i razvoj poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s prepoznatljivim posebnim karakteristikama koje pripadaju višem cjenovnom razredu, a uključuju segmente svježih ¹⁵ , praktičnih proizvoda ¹⁶ i gastro delicija ¹⁷ , kojima se ostvaruju više cijene proizvoda, što omogućuje poljoprivrednicima ostvarivanje viših prihoda.

¹⁵ Segment svježih proizvoda se odnosi na proizvode koji se mogu prodavati sirovi (npr. šparoge, bobičasto voće) ili pripremljeni (npr. svježa tjestenina koja se prodaje u supermarketima).

¹⁶ Segment praktičnih proizvoda se odnosi na potrošače koji ili nemaju dovoljno vremena ili znanja za pripremu hrane.

¹⁷ Segment gastro delicija se odnosi potrošače koji često konzumiraju hranu kao dio "iskustva". Ovaj segment je dosta profitabilan i uključuje ekološki proizvedene proizvode i proizvode čiji naziv je registriran kao zaštićena oznaka izvornosti, zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla, zajamčeno tradicionalni specijalitet i proizvodi iz nacionalnog sustava kvalitete poljoprivredno-prehrambenih proizvoda "Dokazana kvaliteta".

Razvojna potreba 2.: Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi

Opis	Potrebno je potaknuti i razviti nove modele prijenosa i usvajanja znanja, praksi, tehnologija i inovacija u poljoprivredi. Njima se, između ostaloga, mogu obuhvatiti pitanja povećanja učinkovitosti korištenja inputa, poljoprivrednih praksi prilagođenih klimatskim promjenama te usmjerenih na smanjenje emisija stakleničkih plinova, učinkovite uporabe obnovljivih izvora energije, održivog korištenja voda te poboljšanog zbrinjavanja otpada i kontrole onečišćenja.
Obrazloženje	Usprkos kvalitetnim kopnenim i vodnim resursima te resursima bioraznolikosti, Hrvatska je ispod prosjeka EU-a po produktivnosti prirodnih resursa, tj. po učinkovitosti kojom ih koriste poljoprivredna gospodarstva. ¹⁸ Hrvatski poljoprivredni sektor suočava se s nekoliko ključnih ograničenja u pogledu upravljanja prirodnim resursima. Oni uključuju propadanje infrastrukture za opskrbu vodom i ograničen pristup vodi za navodnjavanje, probleme onečišćenja vode, visoki udio (gotovo četvrtinu) poljoprivrednog zemljišta s umjerenim do visokim rizikom od erozije tla uzrokovane vodom ¹⁹ , slabije održive proizvodne prakse (uključujući ovisnost o fosilnim gorivima) te nepovoljne vrijednosti pokazatelja zdravlja tla, kao što su gubitak organske tvari, povećana kiselost, gubitak dušika te relativno nizak sadržaj ugljika. Može se očekivati da će regulatorni okvir koji se odnosi na poljoprivredni sektor postajati sve stroži, bilo da se radi o upravljanju vodom, zbrinjavanju otpada ili obnovljivoj energiji, ili pak o dopuštenim praksama poljoprivredne proizvodnje.

Razvojna potreba 3.: Povećati pravičnost dodjele potpora poljoprivrednim gospodarstvima

Opis	Potrebno je u većoj mjeri usmjeriti poljoprivrednu potporu prema malim i srednjim proizvođačima te siromašnijim poljoprivrednim područjima, između ostaloga kroz prilagođene kriterije prihvatljivosti.
Obrazloženje	Do danas nisu u dostatnoj mjeri ostvareni učinci dohodovnih transfera u vidu planiranog stabiliziranja prihoda i ublažavanja rizika za manje proizvođače. Prema podacima iz 2018., gotovo 30% izravnih plaćanja usmjereno je na 1% najvećih korisnika izravnih plaćanja u Hrvatskoj. Bolje usmjeravanje potpore dohotku prema manjim proizvođačima vjerojatno bi donijelo pozitivne učinke u smislu veće konkurentnosti i diverzifikacije proizvodnje. Mali proizvođači su tehnički najučinkovitiji i imaju diferenciranije sustave u usporedbi s većim industrijskim sustavima. Nadalje, jače usmjeravanje potpora prema malim proizvođačima povećat će njihovu financijsku likvidnost i smanjiti poslovni rizik, što će im olakšati pristup financijskim sredstvima.

¹⁸ Europska komisija, *Pregled aktivnosti u području okoliša u EU-u 2019. Izvješće za Hrvatsku*, Radni dokument službi Komisije, Brisel, travanj 2019. https://ec.europa.eu/environment/eir/pdf/report_hr_en.pdf

¹⁹ Husnjak, S., Šimunić, I., i Tursić, I. "Rizik od erozije tla u Hrvatskoj," *Cereal Research Communications*, 36(2008): 939-942. https://bib.irb.hr/datoteka/348414.Husnjak_CRC_2008.pdf

Razvojna potreba 4.: Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta

Opis	Potrebno je postići veću usklađenost između sustava poljoprivredne proizvodnje i poljoprivredno-okolišnih uvjeta kroz bolje planiranje korištenja zemljišta. U tu svrhu nužno je razviti unaprijeđene alate za prikupljanje podataka, integrirane platforme za upravljanje podacima, sustave za prijenos znanja i informacija usmjerene na korisnike te potaknuti proizvođače i ostale dionike sektora da se koriste unaprijeđenom bazom informacija i znanja. Navedeni alati moraju pružiti podatke na regionalnoj razini, kako bi se mogle odrediti i jasnije definirati pogodnosti rasta i razvoja kultiviranog bilja te kroz sustave za prijenos znanja i informacija prenijeti ili ustupiti korisnicima radi boljeg upravljanja resursima.
Obrazloženje	Hrvatsku obilježavaju raznoliki poljoprivredno-okolišni uvjeti koji pogoduju raznolikosti sektora. Međutim, ti su poljoprivredno-okolišni uvjeti u značajnoj mjeri osjetljivi na klimatske promjene, koje uključuju smanjene oborine u svim godišnjim dobima osim zime, sve više prosječne temperature zraka te vjerojatnost nepovoljnih klimatskih pojava, osobito povećanu učestalost i intenzitet suhih razdoblja i suša te velike poplave. ²⁰ Za poljoprivredno-prehrambeni sektor negativni učinci klimatskih promjena mogu uključivati gubitak bioraznolikosti, niže prinose, degradaciju tla i veću pojavu štetnika i bolesti. Smanjeno površinsko otjecanje može utjecati na razine podzemnih voda, a time i na opskrbu pitkom vodom te na dostupnost vode za navodnjavanje na vrhuncu sezone. Međutim, povećana promjenjivost i utjecaj klimatskih promjena mogu stvoriti i nove prilike za diverzifikaciju. Područja koja trenutačno nisu pogodna za poljoprivredu zbog loših klimatskih uvjeta mogu postati atraktivnija zahvaljujući porastu temperatura i sposobnosti da osiguraju dovoljnu količinu vode (navodnjavanjem) za povećane prinose, osobito ozimih usjeva, zbog blažih zimskih klimatskih uvjeta. Dostupnost potrebnih poljoprivredno-okolišno-klimatskih podataka i sposobnost proizvođača i države da donose odluke u promjenjivim uvjetima odredit će koliko će se poljoprivredni sektor uspješno prilagoditi klimatskim promjenama.

Razvojna potreba 5.: Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima

Opis	Potrebno je povećati sudjelovanje proizvođača i MSP-ova u instrumentima za upravljanje financijama i rizikom. To se može postići boljim usmjeravanjem javnih potpora u mjere upravljanja rizikom, iskorištavanjem programa bespovratnih sredstava te omogućavanjem boljih procjena rizika kroz razvoj integriranih platformi za upravljanje podacima u svrhu donošenja odluka o proizvodnji i tržištu.
Obrazloženje	Trenutno se u Hrvatskoj osigurava otprilike 50% ukupne proizvodnje, a procjenjuje se da to pokriva tek 7 do 8% upisanih u Upisnik poljoprivrednika. Osiguranje koriste uglavnom srednji i veliki proizvođači. Pristup kreditima je ograničen za manje poljoprivredno-prehrambene proizvođače i MSP-ove jer ih poslovne banke doživljavaju kao subjekte većeg kreditnog rizika i malog povrata. Bolje korištenje i učinkovitost instrumenata za upravljanje rizicima predstavljaju važnu polugu za ublažavanje utjecaja klimatskih promjena i rizika s kojima se suočavaju proizvođači.

²⁰ Svjetska banka, *Procjena agroekoloških i klimatskih uvjeta*, Prateći dokument u projektu STARS isporučen u svibnju 2019.

Razvojna potreba 6.: Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača.

Opis	Potrebno je ostvariti jaču horizontalnu koordinaciju između proizvođača povećanjem razine organiziranosti u proizvođačke organizacije i druge oblike udruživanja, uz istodobno unaprjeđenje suradnje poljoprivredno-prehrambenih proizvođača s partnerima u proizvodnji, preradi i distribuciji, s naglaskom na razvoju kvalitetnih proizvoda i suvremenog (digitalnog) marketinga.
Obrazloženje	Lanci vrijednosti koji dobro funkcioniraju preduvjet su za razvoj uspješnog poljoprivredno-prehrambenog sektora. U tom kontekstu, komercijalno orijentirane proizvođačke organizacije s jasno definiranim poslovnim modelima imaju bitnu ulogu u povezivanju malih proizvođača s kupcima. Međutim, i dalje postoji slaba horizontalna povezanost (između proizvođača) i vertikalna integracija (između proizvođača i kupaca poljoprivredno-prehrambenih proizvoda) u hrvatskom poljoprivredno-prehrambenom sektoru, što slabi pregovarački položaj mnogih proizvođača, povećava troškove transakcija i narušava njihov konkurentski položaj.

Razvojna potreba 7.: Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

Opis	Potrebno je unaprijediti upravljanje poslovanja, financijsku pismenost, vještine vođenja evidencije i računovodstva te marketinških praksi, kao i korištenje (digitalnih) alata u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i ruralnim područjima. Smanjenje poreznog i administrativnog opterećenja privuklo bi više poduzetnika, posebno mladih.
Obrazloženje	Mali proizvođači i MSP-ovi često imaju skromna znanja o upravljanju i planiranju u poslovanju, što im otežava uključivanje u moderne poljoprivredno-prehrambene lance vrijednosti i korištenje usluga financijskih institucija. Složeni regulatorni i administrativni postupci te parafiskalni (neporezni) nameti smanjuju konkurentnost sektora i stvaraju poslovno okruženje koje nameće visoke transakcijske troškove, osobito za MSP-ove.

Razvojna potreba 8.: Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta

Opis	Potrebno je olakšati pristup strateškim informacijama o proizvodnji, tržištu i okolišu/klimi, kao i prilagođenim uslugama financijske, logističke i tehničke podrške koje su potrebne za sudjelovanje u strateškim segmentima tržišta.
Obrazloženje	Dostupnost informacija (npr. o količini proizvoda te njihovoj kvaliteti ili lokaciji, uvjetima nabave, zahtjevima kupaca, vremenskoj prognozi, itd.) i postojanje pratećih usluga često pomaže u postizanju veće dodane vrijednosti u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Napredne logističke funkcije (npr. ugovaranje, planiranje proizvodnje, sortiranje i klasiranje, pakiranje, rashladne komore, vođenje skladišta, primarna prerada, označavanje, prodaja i praćenje statusa narudžbe, prijevoz, naplata) mogu značajno ojačati konkurentski položaj hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora. Trenutno samo 30 do 40% hrvatskih poduzeća koristi vanjske logističke usluge (u usporedbi s prosjekom od 70% za EU) i Hrvatska ima loše rezultate u pogledu niza pokazatelja povezanih s logistikom. Osobito je značajno otežan pristup tržištu za svježije proizvode malih proizvođača zbog nedostatnog broja pružatelja logističkih usluga koji mogu osigurati prijevoz i druge vezane usluge.

Razvojna potreba 9.: Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

Opis	Potrebno je proširiti usvajanje standarda koje promiču javni i privatni sustavi kvalitete i certificiranja, uključujući sustave sigurnosti hrane, kvalitete, veterinarskih i fitosanitarnih standarda, zdravlja i dobrobiti životinja, zaštite okoliša, sljedivosti, podrijetla i označivanja proizvoda.
Obrazloženje	Postojano uvođenje strožih zahtjeva EU-a koji se odnose na sigurnost i kvalitetu hrane, okoliš, zdravlje i dobrobit životinja, sljedivost te informiranje potrošača predstavlja poteškoću za proizvođače u smislu troškova i moguće smanjene konkurentnosti. Istodobno, trgovci na malo sve više nameću vlastite zahtjeve, koji su stroži od zahtjeva propisanih EU ili nacionalnim zakonodavstvom. Ulazak u tržišni segment gastro delicija često je uvjetovan dodatnim zahtjevima. U narednim se godinama očekuje da će porast alternativnih sustava proizvodnje i dobrovoljnih standarda kvalitete za ekološke i druge certificirane proizvode biti veći nego što je slučaj s konvencionalnim proizvodima. Proizvodnja specijaliteta može biti konkurentna prednost za manje poljoprivredno-prehrambene proizvođače i prerađivače. Međutim, troškovi usklađivanja povezani s dobrovoljnim standardima kvalitete mogu biti ograničavajući čimbenik ako ne postoji poticajna politika, snažne proizvođačke organizacije i prilagođena podrška u prijelaznom razdoblju.

Razvojna potreba 10.: Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu

Opis	Potrebno je unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu kroz programe obrazovanja i obuke koje nude državne ustanove, proizvođačke organizacije, znanstvene ustanove i savjetodavne službe, kako bi se podigla razina usvajanja vještina, znanja i primjena tehnologija u skladu s potrebama proizvodnih i marketinških sustava.
Obrazloženje	Poljoprivredno-prehrambeni sektor obilježen je različitim ograničenjima u pogledu radne snage, uključujući nisku razinu produktivnosti rada, iseljavanje mladih iz ruralnih područja i njihov odlazak u druge gospodarske djelatnosti te neusklađenost između postojećih i potrebnih vještina. Ruralna tržišta rada karakterizira manji broj visokokvalificiranih radnika u odnosu na srednje kvalificirane i nekvalificirane radnike. Integracija većeg broja mladih u poljoprivredno-prehrambene lance vrijednosti može povoljno utjecati na povećanje produktivnosti rada i razinu konkurentnosti jer su mladi spremniji na usvajanje znanja i primjenu tehnologija koje zahtijevaju kapitalno intenzivniji proizvodni sustavi. Važnu ulogu u tome imat će kontinuirana i sustavna stručna podrška poljoprivrednicima.

Razvojna potreba 11.: Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem

Opis	Potrebno je primijeniti učinkovite i transparentne sustave upravljanja poljoprivrednim zemljištem kako bi se skratilo vrijeme i smanjili transakcijski troškovi iznajmljivanja i prodaje poljoprivrednog zemljišta. Time bi se stvorilo tržišno okruženje koje potiče učinkovitu raspodjelu poljoprivrednog zemljišta u svrhu njegove najproduktivnije uporabe.
Obrazloženje	Tržišta poljoprivrednim zemljištem imaju važnu ulogu u učinkovitom i održivom upravljanju zemljištem i razvoju poljoprivrede. Međutim, iako je Hrvatska razmjerno bogata poljoprivrednim zemljištem, ono se općenito nedovoljno koristi. Razni čimbenici doprinose slabijem funkcioniranju tržišta poljoprivrednim zemljištem u Hrvatskoj, a uključuju institucionalnu rascjepkanost, ograničenja u prostornom planiranju i ograničenja povezana s vlasništvom. Značajan udio poljoprivrednog zemljišta i dalje je u javnom vlasništvu, a dodjela poljoprivrednog zemljišta u javnom vlasništvu obilježena je dugotrajnim administrativnim procedurama (uglavnom zbog nepodudaranja podataka u katastru i u zemljišnim knjigama).

Razvojna potreba 12.: Unaprijediti koordinaciju i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima

Opis	Potrebno je uskladiti ulaganja u teritorijalni razvoj na regionalnoj i lokalnoj razini, koja se potiču putem različitih sektorskih programa, uključujući ulaganja u poboljšanje kvalitete osnovnih javnih usluga u ruralnim područjima (npr. gospodarenje otpadom, obrazovanje) te njihovo usklađivanje, gdje je to primjereno, s potrebama biogospodarstva.
Obrazloženje	Proces strukturne transformacije poljoprivrednog sektora mogao bi se dodatno ubrzati iskorištavanjem gospodarskih veza proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda s djelatnostima koje se temelje na proizvodnji proizvoda iz biomase (npr. proizvodnja hrane i hrane za životinje, energije, ambalaže, farmaceutskih i kozmetičkih proizvoda, izolacijskog materijala u građevinarstvu itd.) i sektorom usluga (npr. turizam, pružatelji digitalnih usluga u poljoprivredi). Međutim, razvoj modernih poljoprivredno-prehrambenih lanaca vrijednosti i njihova integracija u sektore u širem ruralnom gospodarstvu ovise o razvoju politika i koordinaciji između institucija u ruralnim područjima, odnosno o načinu na koji državne institucije koordiniraju svoje intervencije i surađuju s privatnim sektorom, civilnim društvom i pojedincima na svakoj razini prostornog planiranja. Nedostatna koordinacija između dionika javnog i privatnog sektora te civilnoga društva na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnim razinama povećava rizik od dupliciranja teritorijalnih ulaganja i nedostatka kritične mase za ostvarivanje učinka.

Razvojna potreba 13.: Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima

Opis	Potrebno je nadograditi fizičku infrastrukturu u ruralnim područjima za pružanje usluga digitalne tehnologije nove generacije, navodnjavanja, sustave proizvodnje obnovljive energije i povećanje energetske učinkovitosti.
Obrazloženje	Hrvatska ima modernu, dobro razvijenu cestovnu infrastrukturu, ali postoji potreba daljnjeg razvoja infrastrukture vodoopskrbe i pristupa vodi za navodnjavanje, proširenja pokrivenosti širokopojasnom mrežom, povećanja energetske učinkovitosti te sustava za proizvodnju energije koji koriste obnovljive izvore energije. Povećana ulaganja u infrastrukturu u ruralnim područjima mogu doprinijeti smanjenju razlika u teritorijalnom razvoju.

Razvojna potreba 14.: Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije

Opis	Potrebno je potaknuti uspostavu čvršćih veza između znanstvenih i istraživačkih institucija i poljoprivredno-prehrambenog sektora te usmjeravanje većih privatnih ulaganja u osnovna i primijenjena istraživanja.
Obrazloženje	Iako je sektor prerade hrane tehnološki razmjerno jak, cjelokupno stanje u pogledu inovacija značajno zaostaje za ostalim državama EU-a. Hrvatska značajno zaostaje u poljoprivrednim istraživanjima i razvoju, s ulaganjima na razini jedne trećine prosječnih ulaganja po glavi stanovnika u EU-u. Procjenjuje se da bi se povećanjem ulaganja u istraživanja i razvoj u iznosu polovice razlike u odnosu na prosjek ulaganja u EU produktivnost poljoprivredne radne snage u Hrvatskoj povećala za 11,9 %. Za istraživanja, razvoj i inovacije u okviru tvrtki, sveučilišta i instituta postoji tek ograničena potpora putem poreznih olakšica ili drugih mjera. U implementaciji rezultata primijenjenih istraživanja potrebna je neutralna i neovisna savjetodavna služba s ključnom ulogom prijenosa znanja te informacija o potrebama istraživanja.

Razvojna potreba 15.: Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru

Opis	Potrebno je poboljšati koordinaciju, suradnju i partnerstva među dionicima poljoprivredno-prehrambenog lanca i institucijama koje stvaraju i prenose znanje. U tu svrhu nužno je povećati potporu istraživanjima i razvoju inovacija te potaknuti njihovo širenje i usvajanje. Također, potrebno je ulagati u vještine i znanje poljoprivrednih savjetnika.
Obrazloženje	Hrvatska ima mnoge od sastavnica za izgradnju snažnog sustava znanja i inovacija u poljoprivredi (AKIS): mnogo privatnih dionika, velike istraživačke kapacitete na sveučilištima te potporne institucije s dobrim tehničkim kapacitetima (npr. veterinarska i fitosanitarna služba, institucije u području meteorologije, savjetodavnu službu, institucije nadležne za upravljanje prirodnim resursima, institucije nadležne za sigurnost hrane). Međutim, zbog rascjepkanosti i loše povezanosti ovih dionika, ne postoji sustavna i učinkovita razmjena i primjena rezultata istraživanja, znanja, informacija i inovacija za razvoj poljoprivredno-prehrambenog sektora i ruralnih područja. Dobro organiziran sustav za prijenos znanja i inovacija ovisi o dobro osposobljenim savjetnicima, kao i aktivnom sudjelovanju poljoprivrednika na svim razinama AKIS-a. Vještine i znanja savjetnika u poljoprivredi moraju se neprestano unaprjeđivati kako bi mogli odgovoriti na zahtjeve proizvođača i isporučiti tehnologije i inovacije koje će preobraziti sektor. Za daljnji razvoj i učinkovitost nužno je odgovoriti na sve veću potrebu za specijaliziranim i prilagođenim uslugama te korištenje digitalnih alata jer se na taj način može ojačati funkcionalnost i koordinaciju AKIS-a te distribucija i prijenos znanja proizvođačima.

Provedbom aktivnosti kojima će se odgovoriti na navedene razvojne potrebe ostvarit će se sljedeći strateški i opći ciljevi Strategije:

STRATEŠKI CILJ I.: Povećanje produktivnosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene

- Opći cilj 1.1.: Povećanje učinkovitosti i dodane vrijednosti poljoprivrednih gospodarstava
- Opći cilj 1.2.: Unaprjeđenje održivog gospodarenja tlom, vodom i bioraznolikošću
- Opći cilj 1.3.: Smanjenje osjetljivosti na klimatske promjene i poticanje proizvodnje s niskim emisijama
- Opći cilj 1.4.: Osiguravanje većih i stabilnijih prihoda za male proizvođače.

STRATEŠKI CILJ II.: Jačanje konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora

- Opći cilj 2.1.: Širenje i diverzifikacija tržišta za hrvatske poljoprivredno-prehrambene proizvode
- Opći cilj 2.2.: Integracija MSP-ova i mladih poljoprivrednika u prehrambeno-poljoprivredne vrijednosne lance
- Opći cilj 2.3.: Olakšavanje pristupa proizvođača strateškim segmentima tržišta
- Opći cilj 2.4.: Olakšavanje pristupa poljoprivrednom zemljištu.

STRATEŠKI CILJ III.: Obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima

- Opći cilj 3.1.: Smanjenje siromaštva u ruralnim područjima
- Opći cilj 3.2.: Otvaranje više i boljih radnih mjesta u ruralnim područjima
- Opći cilj 3.3.: Ubrzavanje prijelaza na zeleno ruralno gospodarstvo

STRATEŠKI CILJ IV.: Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

- Opći cilj 4.1.: Jača mobilizacija javnih i privatnih ulaganja u istraživanja i razvoj u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i poslovanju u ruralnim područjima
- Opći cilj 4.2.: Unaprjeđenje prijenosa tehnologije na poljoprivredna gospodarstva, poduzeća i druge sektore te ruralno stanovništvo.

Slika 1. prikazuje odnos između ciljeva poljoprivredne politike i razvojnih potreba hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora.

Slika 1.: Odnos između ciljeva i razvojnih potreba poljoprivredno-prehrambenog sektora

STRATEŠKI CILJEVI	OPĆI CILJEVI	RAZVOJNE POTREBE
<p>I. Povećanje produktivnosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene</p>	<p>1.1. Povećanje učinkovitosti i dodane vrijednosti poljoprivrednih gospodarstava 1.2: Unaprjeđenje održivog gospodarenja tлом, vodama i bioraznolikošću 1.3. Smanjenje osjetljivosti na klimatske promjene i poticanje proizvodnje s niskim emisijama 1.4. Osiguravanje većih i stabilnijih prihoda za male proizvođače</p>	<p>1. Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje 2. Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi 3. Povećati pravičnost dodjele potpora poljoprivrednim gospodarstvima 4. Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta 5. Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima</p>
<p>II. Jačanje konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora</p>	<p>2.1. Širenje i diverzifikacija tržišta za hrvatske poljoprivredno-prehrambene proizvode 2.2. Integracija MSP-ova i mladih poljoprivrednika u prehrambeno-poljoprivredne vrijednosne lance 2.3. Olakšavanje pristupa proizvođačima prema strateškim segmentima tržišta 2.4. Olakšavanje pristupa poljoprivrednom zemljištu</p>	<p>6. Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača. 7. Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru 8. Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta 9. Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru 10. Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu 11. Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem</p>
<p>III. Obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima</p>	<p>3.1. Smanjenje siromaštva u ruralnim područjima 3.2. Otvaranje više i boljih radnih mjesta u ruralnim područjima 3.3. Ubrzavanje prijelaza na zeleno ruralno gospodarstvo</p>	<p>12. Unaprijediti koordinaciju i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima 13. Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima</p>
<p>IV. Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru</p>	<p>4.1. Jača mobilizacija javnih i privatnih ulaganja u istraživanja i razvoj u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i poslovanju u ruralnim područjima 4.2. Unaprjeđenje prijenosa tehnologije na poljoprivredna gospodarstva i poduzeća, u druge sektore te na ruralno stanovništvo</p>	<p>14. Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije 15. Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru</p>

5. PLAN PROVEDBE

Da bi se ispunile ranije prikazane potrebe poljoprivredno-prehrambenog sektora, predlažu se provedbeni mehanizmi, grupirani u šest područja intervencije.

PODRUČJE INTERVENCIJE A: *Usmjeravanje javnih sredstava prema produktivnijim poljoprivrednim ulaganjima*

PODRUČJE INTERVENCIJE B: *Povećanje opsega klimatski pametne poljoprivrede i održivog upravljanja zemljištem*

PODRUČJE INTERVENCIJE C: *Razvoj diverzificiranih i integriranih domaćih tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda*

PODRUČJE INTERVENCIJE D: *Poticanje poduzetnika na osnivanje i razvoj poslovanja u poljoprivredi*

PODRUČJE INTERVENCIJE E: *Korištenje novih prilika za rast u poljoprivredno-prehrambenom sektoru*

PODRUČJE INTERVENCIJE F: *Objedinjavanje sustava poljoprivrednog znanja i inovacija.*

U ovom poglavlju uz opis provedbenih mehanizama za svako područje intervencije daje se i njihova povezanost s razvojnim potrebama koje su obrađene u Poglavlju IV. U Dodatku I. daje se pregled veza između svakog provedbenog mehanizma i razvojnih potreba za svaki strateški cilj. U ovom poglavlju se također navode specifične mjere i mogući izvori financiranja u okviru pojedine intervencije.

Uz Ministarstvo poljoprivrede (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), kao nadležno tijelo, i Agenciju za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, kao provedbeno tijelo za većinu mjera predviđenih ovom Strategijom, u provedbu će biti uključena i druga tijela na državnoj i razini EU kroz razvoj pratećih politika, programe (su)financiranja i tehničku podršku.

Provedbeni mehanizmi predviđeni predloženim planom provedbe realizirat će se putem ciljanih mjera za odabrane podsektore. Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Fakultet agrobiotehničkih znanosti Sveučilišta u Osijeku proveli su u okviru projekta Svjetske banke dubinske analize i ankete među dionicima u sektoru radi utvrđivanja prednosti, ograničenja, potencijala i rizika koji obilježavaju odabrane poljoprivredne podsektore u Hrvatskoj. U Dodatku III se daje prijedlog ciljanih mjera predloženih za svaki od tih podsektora.

PODRUČJE INTERVENCIJE A. USMJERAVANJE JAVNIH SREDSTAVA PREMA PRODUKTIVNIJIM POLJOPRIVREDNIM ULAGANJIMA

PROVEDBENI MEHANIZMI

A.1. Ulaganja u sredstva za proizvodnju, tehnologije i inovacije

A.2. Preraspodjela potpore dohotku na male i srednje proizvođače te na mlade poljoprivrednike

Provedbeni mehanizam A.1. Ulaganja u sredstva za proizvodnju, tehnologije i inovacije

<p>Opis</p>	<p>Intervencija se posebno odnosi na podršku kapitalnim ulaganjima na poljoprivrednim gospodarstvima. Prioriteti i kriteriji ulaganja detaljnije će se propisati Strateškim planom za provedbu Zajedničke poljoprivredne politike, a mogu između ostaloga obuhvaćati povećana (bespovratna) sredstva za uvođenje alata, tehnologija i inovativnih rješenja za održive prakse korištenja zemljišta (vidjeti i Intervencije B.1., B.3., B.4.). Ulaganja se mogu usmjeriti i u proizvodnju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda veće dodane vrijednosti (vidjeti i Intervencije C.1., C.3., C.4.).</p> <p>Proizvodno vezana potpora dohotku iz omotnice za program izravnih plaćanja, koja je usmjerena na poljoprivredne podsektore važne iz gospodarskih, socijalnih ili ekoloških razloga, a koji su u poteškoćama, bit će modificirana i određena na način da se poveća njihova učinkovitost. Ujedno će se omogućiti ulaganja kroz mehanizme suradnje poljoprivrednika, skupina proizvođača i poljoprivrednih poduzeća, kojima je cilj poboljšati integraciju poljoprivredno-prehrambenog lanca vrijednosti i sustave kvalitete (vidjeti i Intervenciju C.1.).</p> <p>Sustavi za prijenos znanja i informacija potrebni za provedbu ovih ulaganja doprinosit će uspješnosti provedbe intervencije (vidjeti i Intervencije F.1., F.2. i F3.).</p>
<p>Veze s razvojnim potrebama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati ekološku održivost poljoprivrednih praksi • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača. • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Poticati veće korištenje sustava kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
<p>Mjere i financiranje</p>	<p>Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ulaganja u okviru mjera ruralnog razvoja • proizvodno vezana potpora dohotku • potpora provedbi sektorskih programa te odobrenih programa proizvođačkih organizacija i drugih oblika udruženih proizvođača. <p>Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske.</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju mjere ulaganja u ruralnom razvoju: ulaganje mora doprinosti jednom ili više specifičnih ciljeva Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije; stopa

	<p>sufinanciranja najčešće iznosi do 50%, a u pravilu ne prelazi 75%; popis neprihvatljivih ulaganja definiran je zakonskim okvirom EU-a, koji također navodi ograničenja u financiranju kupnje poljoprivrednog zemljišta, životinja ili ulaganja u navodnjavanje</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju proizvodno vezane potpore dohotku: ukupna nacionalna omotnica za proizvodno vezanu potporu dohotku ograničava se na 13% omotnice za izravna plaćanja, uz mogućnost isplaćivanja dodatnih 2% za proteinske usjeve; odobravanje potpore uvjetovat će se ostvarenjem konkretnih rezultata u smislu povećanja produktivnosti u sektoru za koji se odobrava potpora • u slučaju potpore provedbi sektorskih programa: potpora se odobrava odobrenim proizvođačkim organizacijama, a iznimno i drugim oblicima udruženih proizvođača, pod uvjetom da u roku od četiri godine od početka odobrenog operativnog programa steknu status proizvođačke organizacije.
--	--

Provedbeni mehanizam A.2. Preraspodjela potpore dohotku na male i srednje proizvođače te na mlade poljoprivrednike

Opis	<p>Program izravnih plaćanja modificirat će se na način da se potpora dohotku više usmjeri prema malim i srednjim poljoprivrednicima, kao i mladim poljoprivrednicima. Strateškim planom za Zajedničku poljoprivrednu politiku utvrdit će se uvjeti i pravila za preraspodjelu potpore, a u skladu s odredbama Zajedničke poljoprivredne politike za razdoblje nakon 2020. godine.</p> <p>U slučaju mladih poljoprivrednika, pri dodjeli potpore primjenjivat će se kriteriji maksimalne dobne granice od 40 godina i zahtjev da se radi o nositelju poljoprivrednog gospodarstva. Dodatno će se vrednovati posjedovanje odgovarajućih znanja i vještina.</p> <p>Malim poljoprivrednicima može se, za najveći broj hektara koji će se utvrditi Strateškim planom za Zajedničku poljoprivrednu politiku, odobriti potpora dohotku u obliku pojednostavljenog sustava zaokruženog plaćanja. Time će se za mala poljoprivredna gospodarstva smanjiti administrativni teret u provedbi sustava izravnih plaćanja, uz zadržavanje nužne pomoći tim poljoprivrednicima u sustavu potpore dohotku.</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati pravičnost dodjele potpora poljoprivrednim gospodarstvima • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru
Mjere i financiranje	<p>Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • osnovna potpora dohotku • dodatna preraspodijeljena potpora dohotku • dodatna potpora dohotku za mlade poljoprivrednike • plaćanja za male poljoprivrednike <p>Mjere u okviru ove intervencije financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike.</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju osnovne potpore dohotku: potpora će se isplaćivati u obliku nevezanog plaćanja po hektaru, koje se može odrediti na temelju prava na plaćanja ili kao jedinstven iznos po hektaru; odredit će se minimalna površina ili iznos ispod

kojega se neće isplaćivati potpora po korisniku; visina potpore po gospodarstvu modificirat će se kako bi se osigurala ravnomjernija raspodjela između većih i manjih korisnika izravnih plaćanja

- u slučaju preraspodijeljene potpore dohotku: utvrdit će se maksimalni broj hektara za koji će se odobravati ova potpora, kao i visina dodatnog plaćanja po hektaru u okviru ovog modela izravnog plaćanja
- u slučaju dodatne potpore za mlade poljoprivrednike: potpora se može isplatiti u okviru dodatnog nevezanog plaćanja po hektaru ili u obliku jednokratnog iznosa za mlade poljoprivrednike koji su nedavno prvi puta osnovali poljoprivredno gospodarstvo; ukoliko se potpora isplaćuje po hektaru, može se odrediti najvećih broj hektara za koji će se mladom poljoprivredniku odobriti potpora
- u slučaju plaćanja za male poljoprivrednike: plaćanje se može provesti u obliku jednokratnog iznosa ili iznosa po hektaru, za ograničeni broj hektara koji će se utvrditi u Strateškom planu.

PODRUČJE INTERVENCIJE B. POVEĆANJE OPSEGA KLIMATSKI PAMETNE POLJOPRIVREDE²¹ I ODRŽIVOG UPRAVLJANJA ZEMLJIŠTEM

PROVEDBENI MEHANIZMI

B.1. Potpora praksama i rješenjima u poljoprivredi koja su prihvatljiva za okoliš, klimu i dobrobit životinja

B.2. Poboljšani pristup poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima

B.3. Poticanje prijelaza na ekološku proizvodnju

B.4. Poboljšanje pristupa vodi za navodnjavanje i učinkovitost njezine uporabe

Provedbeni mehanizam B.1. Potpora praksama i rješenjima u poljoprivredi koja su prihvatljiva za okoliš, klimu i dobrobit životinja

<p>Opis</p>	<p>Povećana potpora odobrit će se poljoprivrednicima koji se obvežu na provedbu poljoprivrednih praksi korisnih za klimu i okoliš, a koje nadilaze propisane zahtjeve upravljanja (SMR) i standarde dobrih poljoprivrednih i okolišnih uvjeta (GAEC). Isplate će se odobravati kao dodatak osnovnoj potpori dohotku ili kao potpora u okviru programa ruralnog razvoja.</p> <p>Primjeri aktivnosti koje će se poticati u okviru ove intervencije uključuju: (i) usvajanje poljoprivrednih praksi kojima je cilj prilagodba klimatskim promjenama ili smanjenje emisija stakleničkih plinova; (ii) poboljšani postupci gospodarenja otpadom životinjskog podrijetla i kontrola onečišćenja u stočarstvu; (iii) postupke sprječavanja nastajanja otpada od hrane u primarnoj proizvodnji i preradi hrane; (iv) smanjenje uporabe mineralnih gnojiva i pesticida; (v) smanjena uporaba antibiotika te poboljšanje zdravlja i postizanje viših standarda dobrobiti životinja.</p> <p>Potpore će se odobravati i poljoprivrednicima koji su suočeni sa specifičnim prirodnim ili drugim ograničenjima, ili su u obvezi provoditi dodatne zahtjeve koji proizlaze iz okolišnog zakonodavstva. Doprinos razvoju poljoprivrede koja skrbi o okolišu i klimi trebaju dati i operativni programi proizvođačkih organizacija te drugih oblika udruženih proizvođača.</p> <p>Potpora u okviru ove intervencije komplementarna je ulaganjima u sklopu intervencije A, prvenstveno ulaganjima u digitalne tehnologije, poboljšanja energetske učinkovitosti, skladištenje stajskog gnoja i učinkovite sustave navodnjavanja na gospodarstvima. Inovacije kojima će se omogućiti okolišno prihvatljiviji proizvodni sustavi podržat će se u kontekstu mehanizama suradnje koji okupljaju istraživače, kreatore politika i dionike u poljoprivredno-prehrambenom sektoru (vidjeti i Intervencije C.1., E.2., F.4.). Za razvoj poljoprivrede koja više skrbi o okolišu i klimi važni su sustavi za prijenos znanja i informacija (vidjeti i Intervencije F.1., F.2. i F.3.).</p>
<p>Veze s razvojnim potrebama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno okolišnih uvjeta • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije

²¹ Klimatski pametna poljoprivreda: <http://www.fao.org/climate-smart-agriculture/en/>

Mjere i financiranje

Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike:

- programi za klimu i okoliš u okviru sustava izravnih plaćanja
- potpora provedbi sektorskih programa te odobrenih programa proizvođačkih organizacija i drugih oblika udruženih proizvođača
- potpora provedbi poljoprivredno-okolišno-klimatskih obveza
- potpora poljoprivrednicima u područjima s prirodnim ili drugim specifičnim ograničenjima ili zahtjevima.

Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske

Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila:

- u slučaju programa za klimu i okoliš u okviru sustava izravnih plaćanja: potpore se mogu isplaćivati u obliku dodatnog godišnjeg plaćanja po hektaru ili po životinji za poljoprivrednike koji preuzmu obvezu primjenjivati okolišne zahtjeve koji nadilaze zahtjeve uvjetovanosti te se razlikuju od potpore provedbi okolišno-klimatskih obveza iz ruralnog razvoja; popis praksi za koje će se isplaćivati potpora bit će propisan Strateškim planom za provedbu Zajedničke poljoprivredne politike
- u slučaju potpore provedbi sektorskih programa: potpora se odobrava odobrenim proizvođačkim organizacijama, a iznimno i drugim oblicima udruženih proizvođača, pod uvjetom da u roku od četiri godine od početka odobrenog operativnog programa steknu status proizvođačke organizacije
- u slučaju potpore provedbi poljoprivredno-okolišno-klimatskih obveza: potpora će se isplaćivati poljoprivrednicima koji na razdoblje od pet do sedam godina preuzmu obvezu primjenjivati poljoprivredne prakse korisne za okoliš ili klimu, a nadilaze osnovne zahtjeve uvjetovanosti; potpore mogu pokrivati nastale dodatne troškove ili gubitke nastale zbog preuzimanja obveza
- u slučaju potpore poljoprivrednicima u područjima s prirodnim ili drugim specifičnim ograničenjima ili zahtjevima: potpora se može isplaćivati u obliku godišnjeg plaćanja po hektaru kako bi se u potpunosti ili djelomično nadoknadili dodatni troškovi ili gubitak prihoda povezan s prirodnim ili drugim ograničenjima karakterističnima za određeno područje
- u slučaju potpore za postizanje viših standarda dobrobiti životinja, potpora će se dodjeljivati uzgajivačima stoke koji će primjenjivati mjere i postupke kojima se osiguravaju visoki standardi dobrobiti životinja koji su iznad važećih zakonskih propisa ili uobičajene prakse u područjima poput osiguranje vode, hrane i brige o životinjama u skladu sa njihovim prirodnim potrebama, osiguranje uvjeta držanja na način da imaju dovoljno prostora, odgovarajuću stelju i prirodno osvjetljenje, pristup na otvoreno, prakse koje izbjegavaju sakaćenje i/ili kastraciju životinja, a ukoliko je to zaista neophodno upotrebu anestetika, analgetika te protuupalnih lijekova ili imuno kastraciju..

Provedbeni mehanizam B.2. Poboljšani pristup poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima

Opis	<p>Ministarstvo potaknut će razvoj sustava za nacionalno agroekološko zoniranje i sustava za upravljanje zemljišnim resursima. Navedeni sustavi objedinit će, između ostaloga, podatke i informacije o tlu, pokrovu zemljišta, klimatskim uvjetima i vodi, a koji se trenutno nalaze u bazama podataka kod različitih državnih tijela, agencija i znanstvenih ustanova. Na taj način olakšat će se razumijevanje potencijala i ograničenja u poljoprivrednim proizvodnim sustavima s obzirom na aktualne i prognozirane regionalne poljoprivredno-okolišne uvjete.</p> <p>Nakon puštanja u rad, ovi će se alati moći koristiti za procjenu utjecaja klimatskih promjena, analizu razlika u prinosima, procjenu degradacije tla, modeliranje optimizacije uporabe zemljišta. To će poslužiti kao smjernica za odluke o ulaganjima u sektor poljoprivrede na razini tijela državne uprave, proizvođača i poljoprivrednih poduzeća, financijskih institucija te dionika u širem biogospodarstvu.</p> <p>Opisani alati bit će sastavni dio Središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava i centra znanja razvijenih u sklopu Intervencije F.2.</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
Mjere i financiranje	<p>Intervencija će se realizirati razvojem sustava za nacionalno agroekološko zoniranje i sustava za upravljanje zemljišnim resursima. Sredstva za financiranje mjere osigurat će se iz državnog proračuna Republike Hrvatske</p>

Provedbeni mehanizam B.3. Poticanje prijelaza na ekološku proizvodnju

Opis	<p>Potpora će se osigurati za poljoprivrednike koji odluče prijeći na sustave ekološke proizvodnje. Potpora će pokriti troškove prijelaza na prakse i metode ekološke proizvodnje i nadopuniti ulaganja u infrastrukturu, tehnologije i inovacije u sklopu Intervencije A.1.</p> <p>Općenito će se poticati zamjena primjene konvencionalnih sredstava (mineralnih gnojiva, pesticida) biološkim alternativama, kao i uporaba lokalnih (genetskih) resursa (npr. domaćih i udomaćenih pasmina/sorti) i ekoloških proizvodnih tehnika. To može primjerice uključivati usvajanje tehnika kao što su diverzifikacija, kružni sustavi proizvodnje, poboljšani plodored, regenerativno upravljanje travnjacima i pašnjacima, sinergije u proizvodnim sustavima (npr. agrošumarstvo, integracija usjeva i stoke), očuvanje i obnovu staništa i ekosustava te integrirano upravljanje krajobrazom. Poticat će se prijelaz na ekološku proizvodnju te održavanje ekološke prakse, uz potrebu evidencije o ostvarenoj ekološkoj proizvodnji.</p> <p>Većina ovih mjera logički će se nadovezati na proizvodne prakse podržane u sklopu Intervencije B.1. Mehanizmi suradnje mogu dodatno pomoći ubrzati proces pretvorbe koordinacijom aktivnosti i ulaganja između proizvođača, kupaca na tržištu i drugih</p>
-------------	---

	<p>dionika u lancu. Na kraju, za uspješnu provedbu bitni su odgovarajući sustavi za prijenos znanja i informacija o najboljim praksama upravljanja i ulaganjima u pretvorbu proizvodnih sustava te za ostvarivanje sukladnosti s relevantnim standardima i zahtjevima certificiranja (vidjeti i Intervencije F.1., F.2. i F3.)</p>
<p>Veze s razvojnim potrebama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru
<p>Mjere i financiranje</p>	<p>Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • programi za klimu i okoliš u okviru sustava izravnih plaćanja • potpora provedbi poljoprivredno-okolišno-klimatskih obveza. <p>Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju programa za klimu i okoliš u okviru sustava izravnih plaćanja: potpore se mogu isplaćivati u obliku dodatnog godišnjeg plaćanja po hektaru ili po životinji za poljoprivrednike koji preuzmu obvezu primjenjivati okolišne zahtjeve koji nadilaze zahtjeve uvjetovanosti te se razlikuju od potpore provedbi okolišno-klimatskih obveza iz ruralnog razvoja; popis praksi za koje će se isplaćivati potpora bit će propisan Strateškim planom za provedbu Zajedničke poljoprivredne politike • u slučaju potpore provedbi poljoprivredno-okolišno-klimatskih obveza: potpora će se isplaćivati poljoprivrednicima koji na razdoblje od pet do sedam godina preuzmu obvezu primjenjivati poljoprivredne prakse korisne za okoliš ili klimu, a nadilaze osnovne zahtjeve uvjetovanosti; potpore mogu pokrivati nastale dodatne troškove ili gubitke nastale zbog preuzimanja obveza.

Provedbeni mehanizam B.4. Poboljšanje pristupa vodi za navodnjavanje i učinkovitost njezine uporabe

<p>Opis</p>	<p>Cilj intervencije ostvarit će se ažuriranjem i provedbom Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj (NAPNAV), u suradnji s Ministarstvom gospodarstva i održivog razvoja, Hrvatskim vodama i županijama. Ažurirani plan trebat će dati posebni naglasak na ulaganja u (i) izgradnju, sanaciju i modernizaciju infrastrukture navodnjavanja i odvodnje na postojećem poljoprivrednom zemljištu; te (ii) usvajanje novih tehnologija u navodnjavanoj poljoprivredi.</p> <p>Važno je da se postupci izdavanja dozvola na razini županije za razvoj lokalnih sustava navodnjavanja i odvodnje pojednostave kako bi se poduprla takva ulaganja. Ključni podsektori na koje će se usmjeriti ulaganja su oni osjetljivi na utjecaje i rizike klimatskih promjena (npr. industrijski usjevi) te oni čija proizvodnja ovisi o pristupu vodi za navodnjavanje (npr. voće i povrće). Poboljšan pristup proizvođača sustavima odvodnje i navodnjavanja bit će od velike važnosti za ublažavanje profila (klimatskih) rizika proizvođača za financijske institucije (vidjeti i Intervenciju D.3.), pogotovo malih i srednjih proizvođača. Ujedno, na taj način će se proizvođačima olakšati prijelaz s proizvodnje roba male vrijednosti prema proizvodima veće vrijednosti.</p> <p>Procijenit će se mogućnosti financiranja iz drugih EU programa, poglavito ERDF-a. Ulaganja će se usmjeravati sukladno planovima upravljanja rizikom od poplava te saznanjima dobivenima s pomoću alata iz Intervencije B.2. ovisno o raspoloživoj vodi za navodnjavanje, pogodnosti tala za poljoprivrednu proizvodnju i navodnjavanje te iskazanom interesu krajnjeg korisnika/poljoprivrednika za razvoj i primjenu sustava za navodnjavanje. Kao i u drugim intervencijama, važno je olakšati pristup proizvođača potrebnim znanjima i informacijama (vidjeti i Intervencije F.1., F.2., F.3.).</p>
<p>Veze s razvojnim potrebama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih postupaka • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno okolišnih uvjeta • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
<p>Mjere i financiranje</p>	<p>Intervencija će se realizirati ažuriranjem i primjenom Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj (NAPNAV). Sredstva za financiranje mjere osigurat će se iz državnog proračuna Republike Hrvatske te iz sredstava EU proračuna namijenjenih provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, kao i iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Detalji provedbe potpore ulaganjima u navodnjavanje u okviru ruralnog razvoja bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od okvirnih pravila koja definiraju uvjete prihvatljivosti, odnosno neprihvatljivosti ovih ulaganja.</p>

PODRUČJE INTERVENCIJE C. RAZVOJ DIVERZIFICIRANIH I INTEGRIRANIH DOMAĆIH TRŽIŠTA POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENIH PROIZVODA

PROVEDBENI MEHANIZMI

- C.1. Poticanje partnerstava između proizvođača i kupaca u kratkim opskrbnim lancima
- C.2. Pomoć poboljšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu
- C.3. Jačanje kapaciteta za razvoj javnih politika i kontrole u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane
- C.4. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara

Provedbeni mehanizam C.1. Poticanje partnerstava između proizvođača i kupaca u kratkim opskrbnim lancima

Opis	<p>Poticat će se uspostava boljih veza između proizvođača, domaćih kupaca i finansijskih institucija, posebno u jako fragmentiranim podsektorima. Suradnjom između poljoprivredno-prehrambenih proizvođača i kupaca lokalnih proizvoda u strateškim segmentima tržišta, osobito u preradi i marketingu, maloprodaji te ugostiteljstvu, osigurat će se integrirana ulaganja, obrtni kapital, tehnička pomoć i marketinška podrška. Istovremeno, jačanjem kratkih opskrbnih lanaca hrane, uz naglasak na lokalnu i regionalnu proizvodnju, unaprijeđuje se funkcioniranje tržišta, odnosno prehrambena sigurnost, u uvjetima nepredviđenih velikih poremećaja na tržištu.</p> <p>Potpore u okviru ove intervencije ostvarit će se kroz mjere vezane uz ulaganja u poljoprivredno-prehrambeni sektor (vidjeti i Intervenciju A.1.), usvajanje okolišno održivijih praksi (vidjeti i Intervencije B.1. i B.3.), unaprijeđene kapacitete poslovnog i finansijskog upravljanja (vidjeti i Intervenciju D.4.), snažnije proizvođačke organizacije (vidjeti i Intervenciju C.2.), sukladnost sa standardima kvalitete (vidjeti i Intervenciju C.3.), digitalnu tehnologiju (npr. marketinške platforme) (vidjeti i Intervenciju F.3.), distribucijske sustave (vidjeti i intervenciju C.4.), poboljšano brendiranje, pakiranje i označivanje (vidjeti i Intervenciju D.4.), kao i vrednovanje ostataka i nusproizvoda (vidjeti i Intervenciju E.2.).</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati posredno provedbom ciljanih potpora u okviru intervencija A.1., B.1., B.3., C.2., C.3., C.4., D.4., E.2. i F.3.

Provedbeni mehanizam C.2. Pomoć poboljšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu

<p>Opis</p>	<p>Potrebno je povećati razinu organizacije u proizvodnji i marketingu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u podsektorima koji su jako rascjepkani, a imaju potencijal za stvaranje veće dodane vrijednosti. Podrška će biti usmjerena na uspostavu i jačanje proizvođačkih organizacija s pomoću mehanizama suradnje i sektorskih intervencija.</p> <p>Poboljšani organizacijski kapaciteti su preduvjet za ispunjenje povećanih obveza u pogledu zaštite okoliša i klime (vidjeti i Intervencije B.1. i B.3.), ostvarenje održivijih proizvodnih i neproizvodnih ulaganja, uključujući sustave navodnjavanja (vidjeti i Intervencije A.1. i B.4.), poboljšane tržišne veze i učinkovite distribucijske sustave (vidjeti i Intervencije C.1. i C.4.), usklađenost s javnim i privatnim standardima sigurnosti i kvalitete hrane (vidjeti i Intervenciju C.3.), osiguravanje tehničke pomoći i osposobljavanja (vidjeti i Intervencije F.1., F.2., F.3.) te lakši pristup izvorima financiranja (vidjeti i Intervenciju D.3.).</p>
<p>Veze s razvojnim potrebama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
<p>Mjere i financiranje</p>	<p>Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potpora suradnji u okviru mjera ruralnog razvoja • potpora provedbi sektorskih programa te odobrenih programa proizvođačkih organizacija i drugih oblika udruženih proizvođača. <p>Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju potpore suradnji: potpora se može odobriti za puno ili djelomično pokrivanje troškova povezanih sa svim aspektima suradnje u okviru proizvođačkih organizacija, udruženja proizvođačkih organizacija, sektorskih organizacija; potpora se može dodijeliti i za promicanje i podupiranje sustava kvalitete i njihovog korištenja od strane poljoprivrednika • u slučaju potpore provedbi sektorskih programa: potpora se odobrava odobrenim proizvođačkim organizacijama, a iznimno i drugim oblicima udruženih proizvođača, pod uvjetom da u roku od četiri godine od početka odobrenog operativnog programa steknu status proizvođačke organizacije.

Provedbeni mehanizam C.3. Jačanje kapaciteta za razvoj javnih politika i kontrole u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane

Opis	<p>Ulagat će se u razvoj ljudskih resursa, metode, procese, sustave i alate koji omogućavaju učinkovitije donošenje javnih politika i provedbu kontrola temeljenih na riziku, a odnose se na sigurnost i kvalitetu hrane te veterinarske i fitosanitarne standarde.</p> <p>Aktivnosti obuhvaćene ovom intervencijom uključuju nadogradnju odgovarajućih veterinarskih i fitosanitarnih informatičkih sustava, provedbu obveznog praćenja i koordiniranih programa kontrole (vidjeti i Intervenciju D.1.), jačanje kapaciteta za provedbu aktivnosti procjene fitosanitarnih rizika, povećanje sredstava za hitne mjere te suzbijanje prijevара povezanih s hranom.</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu
Mjere i financiranje	<p>Aktivnosti u okviru ove intervencije financirat će se iz državnog proračuna Republike Hrvatske te iz odgovarajućih sredstava proračuna EU-a namijenjenih provedbi programa u veterinarstvu i fitosanitarnoj politici.</p>

Provedbeni mehanizam C.4. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara

Opis	<p>Razradit će se program razvoja regionalnih poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara koji će pomoći u povezivanju proizvođača što je izravnije moguće s ruralnim, prigradskim i gradskim tržištima putem napredne logističke infrastrukture i usluga hladnog lanca. Ove će aktivnosti posebno biti usmjerene na strateške segmente tržišta utvrđene u ovom dokumentu (tj. svježi, praktični proizvodi te gastro delicije). Fizička ulaganja pratit će prilagođena tehnička pomoć, unaprjeđenje poslovnih sposobnosti (npr. upravljanje poslovanjem, upravljanje zalihama, sukladnost sa standardima, prodaja i marketing, brendiranje, itd.) i razvoj vještina (vidjeti i Intervencije C.2., C.3., E.4., F.1.).</p> <p>Ovisno o specifičnim potrebama tržišnog segmenta na koji je centar usmjeren, on može nuditi razne logističke usluge, uključujući prikupljanje, prijevoz, razvrstavanje i klasiranje, pakiranje, skladištenje, preradu i/ili distribuciju.</p> <p>Odluke o opsegu ulaganja, uključujući lokaciju, dimenzije, ponudu usluga i modele vlasništva i upravljanja temeljit će se na dubinskoj procjeni regionalne proizvodnje te potencijala i potreba tržišta, uključujući i one institucionalnih kupaca (npr. škole, bolnice, menze u poduzećima, itd.).</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta

	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Unaprijediti koordinaciju i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima • Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	Planiranje i izgradnja poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara provesti bi se u koordinaciji s Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova Europske unije te tijelima regionalne samouprave, dok bi se financiranje osiguralo iz državnog proračuna Republike Hrvatske te iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

PODRUČJE INTERVENCIJE D. POTICANJE PODUZETNIKA NA OSNIVANJE I RAZVOJ POSLOVANJA U POLJOPRIVREDI

PROVEDBENI

D.1. Smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja

D.2. Unaprjeđenje fiskalnih uvjeta

D.3. Korištenje instrumenata za upravljanje rizicima

D.4. Potpora pokretanju poljoprivrednih gospodarstava i poduzeća

Provedbeni mehanizam D.1. Smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja

Opis	<p>Pojednostavit će se postupci za odobravanje potpore propisani nacionalnim propisima, posebno kroz platforme za upravljanje digitalnim informacijama (vidjeti i Intervenciju F.2.), instrumente upravljanja rizikom (vidjeti i Intervenciju D.3.), primjene zahtjeva uvjetovanosti i savjetodavnih usluga koje su bolje prilagođene potrebama prijavitelja, odnosno potencijalnih korisnika (vidjeti i Intervenciju F.1.).</p> <p>Ima prostora i za poboljšanje sustava upravljanja zemljištem, posebice kroz kontinuiranu automatizaciju usluga, poboljšanje kvalitete podataka o nekretninama i integraciju usluga katastra i zemljišnih knjiga.</p> <p>Također treba razmotriti pojednostavljenje postupaka zapošljavanja (sezonskih) radnika u poljoprivredi te postupaka izdavanja dozvola, osobito kada je riječ o građevinskim aktivnostima i razvoju lokalnih sustava za navodnjavanje.</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	<p>Mjeru će provesti Ministarstvo u suradnji s drugim nadležnim tijelima državne uprave. Nije potrebno osiguranje proračunskih sredstava za provedbu ove mjere.</p>

Provedbeni mehanizam D.2. Unaprjeđenje fiskalnih uvjeta

Opis	Procijenit će se utjecaj sadašnje porezne strukture na konkurentnost i profitabilnost poljoprivredno-prehrambenog sektora. Usporedit će se visina poreza na dohodak, imovinu, nasljedstvo/darovanje, inpute, hranu i drugih poreza koji se primjenjuju u Hrvatskoj i u drugim zemljama, kako bi se utvrdila odstupanja i odredila područja za potencijalne porezne reforme. Time će se pomoći u ujednačavanju poreznog opterećenja hrvatskih proizvođača i poljoprivrednih poduzeća s onima u zemljama konkurentima.
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača. • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	Mjeru će provesti Ministarstvo u suradnji s Ministarstvom financija. Nije potrebno osiguranje proračunskih sredstava za provedbu ove mjere.

Provedbeni mehanizam D.3. Korištenje instrumenata za upravljanje rizicima

Opis	<p>Razradit će se rješenja za upravljanje rizikom, posebno ona koja će manjim i srednjim proizvođačima olakšati pristup financiranju. Primjerice, kreditiranje manjih i srednjih proizvođača od strane privatnih/poslovnih banaka dodatno se može potaknuti smanjenjem financijskih rizika s pomoću mješovitih financijskih instrumenata, koji kombiniraju poslovne kredite s jamstvima.</p> <p>Među prioritetima će biti ulaganja u klimatski i okolišno održivu imovinu, (digitalne) tehnologije i rješenja (vidjeti i Intervencije A.1. i B.4.), posebice ona koja su predložili mladi poljoprivrednici, proizvođači uključeni u produktivna partnerstva i oblike suradnje u poljoprivredno-prehrambenom lancu (vidjeti i Intervencije C.1. i D.4.).</p> <p>Naposljetku, proširit će se obuhvat i doseg poljoprivrednog osiguranja stvaranjem uzajamnih fondova za manje i srednje proizvođače i korištenjem komercijalnih tržišta reosiguranja za upravljanje rizicima od katastrofa. Te će se aktivnosti dodatno podržati promicanjem poboljšanih poljoprivrednih praksi, infrastrukture, tehnologija i usluga u ruralnim područjima (vidjeti i Intervencije A.1., B.1., B.3., B.4., C.4., E.1., F.4.), kao i razvojem podatkovnih platformi i aplikacija koje omogućuju bolji pristup podacima o proizvodima, tržištu, poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima (vidjeti i Intervencije B.2., F.2., F.3.).</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	<p>Intervencija će se realizirati provedbom potpore instrumentima za upravljanje rizikom.</p> <p>Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske.</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, pri čemu se potpora može odobriti za različite vrste instrumenata za upravljanje rizikom, a posebno za financijske doprinose premijama za programe osiguranja ili za financijske doprinose za uzajamne fondove. Potpora će se isplaćivati za pokriće</p>

gubitaka koji prelaze prag od najmanje 20% prosječne godišnje proizvodnje ili dohotka poljoprivrednika.

Provedbeni mehanizam D.4. Potpora pokretanju i razvoju poljoprivrednih gospodarstava i poduzeća

Opis	<p>Osigurat će se potpore za pokretanje poslovanja u ruralnim područjima, s naglaskom na mlade, te za razvoj malih poljoprivrednih gospodarstava. Uvjeti i kriteriji za dodjelu potpore razradit će se Strateškim planom za Zajedničku poljoprivrednu politiku. Potpore će se između ostaloga dodijeliti novoosnovanim poduzećima u ruralnim područjima koja žele ulagati u nove poljoprivredne proizvode, (digitalne) tehnologije i usluge poljoprivredno-prehrambenih lanaca (vidjeti i Intervencije C.4., F.4.), jačanje tržišnih veza (za proizvodnju bez zaliha) (vidjeti i Intervencije C.1., C.2., C.4.) te rješenja za obnovljive izvore energije (vidjeti i Intervenciju E.2.).</p> <p>Za uspješnost provedbe nužno je osigurati prijenos znanja i informacija (vidjeti i Intervencije F.1., F.2., F.3.), posebice u aspektima koji se odnose na digitalnu poljoprivredu, sustave kvalitete, biogospodarstvo, upravljanje poslovanjem, odnosno financijsko planiranje te promociju na tržištu.</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati pravičnost dodjele potpora poljoprivrednim gospodarstvima • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije
Mjere i financiranje	<p>Intervencija će se realizirati provedbom potpore pokretanju poslovanja mladih poljoprivrednika, novoosnovanim poduzećima u ruralnim područjima te razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava.</p> <p>Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske.</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, pri čemu se potpora može se odobriti u obliku jednokratnog iznosa, financijskih instrumenata ili njihovom kombinacijom. Potpora će se uvjetovati podnošenjem poslovnog plana, a bit će ograničena na najveći iznos od 100 tisuća eura.</p>

PODRUČJE INTERVENCIJE E. KORIŠTENJE NOVIH PRILIKA ZA RAST U POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOM SEKTORU

PROVEDBENI MEHANIZMI

E.1. Poboljšanje povezanosti ruralnih područja s tržištem

E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva

E.3. Promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma

E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina u skladu s potrebama poljoprivredno-prehrambenog sektora

Provedbeni mehanizam E.1. Poboljšanje povezanosti ruralnih područja s tržištem

<p>Opis</p>	<p>Podupirat će se teritorijalna ulaganja za razvoj ruralnih područja prema konceptu „pametnih sela“. Na taj način dat će se doprinos lokalnom razvoju, zaustavljanju iseljavanja iz ruralnih područja i otvoriti nova radna mjesta (osobito izvan primarnog poljoprivrednog sektora) pružanjem kvalitetne ruralne infrastrukture i usluga stanovnicima i poslovnim subjektima (vidjeti i Intervencije C.1., C.4., E.2.).</p> <p>Prioritetna poboljšanja ruralne infrastrukture i usluga uključivat će ona koja podupiru opskrbu vodom (za navodnjavanje) (vidjeti i Intervenciju B.4.), logistiku hladnog lanca (vidjeti i Intervenciju C.4.), digitalnu tehnologiju (vidjeti i Intervenciju F.3.), gospodarenje otpadom (vidjeti i Intervenciju E.2.), obnovljive izvore energije, postrojenja za proizvodnju obnovljivih izvora energije (biodigestori i fotonaponske ploče na objektima koji su smješteni na poljoprivrednim gospodarstvima) (vidjeti i Intervenciju E.2.) te usluge razvoja vještina (vidjeti i Intervenciju E.4.).</p> <p>Teritorijalna ulaganja koordinirat će se u prvom redu kroz mehanizme suradnje predložene ovim dokumentom te ostalim strategijama regionalnog i teritorijalnog razvoja.</p>
<p>Veze s razvojnim potrebama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
<p>Mjere i financiranje</p>	<p>Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potpora suradnji • potpora ulaganjima u okviru programa ruralnog razvoja. <p>Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju potpore suradnji: potpora se može odobriti za puno ili djelomično pokrivanje troškova povezanih sa svim aspektima suradnje u okviru proizvođačkih organizacija, udruženja proizvođačkih organizacija ili sektorskih

	<p>organizacija; potpora se može dodijeliti i za promicanje i podupiranje sustava kvalitete i njihovog korištenja od strane poljoprivrednika</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju mjere ulaganja u ruralnom razvoju: ulaganje mora doprinositi jednom ili više specifičnih ciljeva Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije; stopa sufinansiranja u pravilu ne prelazi 75%; popis neprihvatljivih ulaganja definiran je zakonskim okvirom EU-a, koji također navodi ograničenja u financiranju kupnje poljoprivrednog zemljišta, životinja ili ulaganja u navodnjavanje.
--	--

Provedbeni mehanizam E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva

Opis	<p>Pristupit će se izradi i provedbi nacionalne strategije biogospodarstva. Najvažniji analitički doprinosi u procesu strateškog planiranja bit će (i) utvrđivanje postojećih dionika i inicijativa u lancima vrijednosti u biogospodarstvu; (ii) pregled zakonodavnog i regulatornog okvira; i (iii) procjena potencijala biomase s pomoću alata razvijenih u okviru Nacionalnog agroekološkog zoniranja i sustava upravljanja zemljišnim resursima (vidjeti i Intervenciju B.3.).</p> <p>Strategija će sadržavati specifične aktivnosti, ulaganja i izvore financiranja (EU i nacionalne) za razvoj odabranih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu, uz kontinuiranu potporu, od istraživanja i razvoja do faze pilot projekata i provedbe. U tom smislu povećana ulaganja za istraživanja u poljoprivredi koja provode domaće znanstvene ustanove bit će usmjeravana na razvoj rješenja za održivu proizvodnju hrane i biomase u službi kružnog biogospodarstva.</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Unaprijediti koordinaciju i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima • Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
Mjere i financiranje	<p>Za fazu izrade nacionalne strategije biogospodarstva procijenit će se mogućnosti financiranja iz EU programa, prije svega Obzor Europa, a u kasnijoj fazi provedbe razmotrit će se korištenje sredstava ERDF i ESF+.</p>

Provedbeni mehanizam E.3. Promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma

Opis	<p>U suradnji s Ministarstvom turizma, u planove brendiranja i marketinga turističkih destinacija i njihovih turističkih partnera uključit će se poljoprivredno-gastronomska turistička ponuda zasnovana na kulturnim i regionalnim značajkama i autentičnim kulinarskim iskustvima koja uključuju lokalne proizvode. U tom kontekstu, razvit će se (digitalni) sadržaji i priče koje odgovaraju kulinarskim ukusima i sklonostima strateških potrošačkih segmenata, osobito segmenta gastro delicija.</p> <p>Takav razvoj ponude gastro-turističkih proizvoda podupirat će se putem povećanih ulaganja u lokalne proizvode veće dodane vrijednosti (vidjeti i Intervencije A.1., B.4. i C.3.), produktivnih partnerstava u kratkim opskrbnim lancima (vidjeti i Intervenciju C.1.), razvoja regionalnih poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara (vidjeti Intervenciju C.4.) te bolje povezanosti ruralnih područja s tržištem (vidjeti Intervenciju E.1.).</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Unaprijediti koordinaciju i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima
Mjere i financiranje	Intervencija će se realizirati posredno provedbom ciljanih potpora u okviru intervencija A.1., B.4., C.1., C.3., C.4. i E.1.

Provedbeni mehanizam E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina u skladu s potrebama poljoprivredno-prehrambenog sektora

<p>Opis</p>	<p>U suradnji s relevantnim tijelima uvest će se novi mehanizmi za obrazovanje i osposobljavanje radnika u ruralnim područjima, koji će pomoći u rješavanju problema neusklađenosti vještina u suvremenim poljoprivredno-prehrambenim lancima, uključujući one u biogospodarstvu. Nastojat će se ostvariti jača suradnja s industrijom kada je riječ o osmišljavanju i provedbi inicijativa za razvoj vještina.</p> <p>Te će inicijative uključivati ulaganja i aktivno sudjelovanje u (i) regionalnim centrima kompetencija; (ii) analizama nedostataka u pogledu vještina za programe strukovnog obrazovanja i osposobljavanja; (iii) programe učenja kroz rad; (iv) produktivna partnerstva u poljoprivredno-prehrambenom lancu (vidjeti i Intervenciju C.1.); i (v) razvoj lokalnih vrijednosnih lanaca u biogospodarstvu (vidjeti i Intervenciju E.2.).</p> <p>Predložena ulaganja provest će se kroz mehanizme suradnje (vidjeti i Intervencije E.1. i E.2.) i intervencije vezane za prijenos znanja i informacija.</p>
<p>Veze s razvojnim potrebama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu • Unaprijediti koordinaciju i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
<p>Mjere i financiranje</p>	<p>Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potpora suradnji • potpora razmjeni znanja i informacija. <p>Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske.</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju potpore suradnji: potpora se može odobriti za puno ili djelomično pokrivanje troškova povezanih sa svim aspektima suradnje u okviru proizvođačkih organizacija, udruženja proizvođačkih organizacija ili sektorskih organizacija; potpora se može dodijeliti i za promicanje i podupiranje sustava kvalitete i njihovog korištenja od strane poljoprivrednika • u slučaju potpore razmjeni znanja i informacija: potpora se može odobriti za aktivnosti savjetodavne službe ili za pokrivanje troškova relevantnih aktivnosti za promicanje inovacija, izrade i ažuriranja planova i studija te širenja znanja i informacija. <p>Razmotrit će se i mogućnosti financiranja iz drugih programa EU-a, pogotovo ESF+ programa.</p>

PODRUČJE INTERVENCIJE F. OBJEDINJAVANJE SUSTAVA POLJOPRIVREDNOG ZNANJA I INOVACIJA

PROVEDBENI MEHANIZMI

- F.1. Jačanje veza poljoprivrednih savjetnika sa znanstvenim institucijama
- F.2. Razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava i centra znanja
- F.3. Digitalizacija protoka informacija među dionicima AKIS-a
- F.4. Poticanje inovacijskih partnerstava

Provedbeni mehanizam F.1. Jačanje veza poljoprivrednih savjetnika sa znanstvenim institucijama

Opis	<p>Razvit će se centar, odnosno sustav za učenje, u suradnji sa znanstvenim institucijama, koji će nuditi dugotrajne i kratkotrajne programe obrazovanja i osposobljavanja za specijalizirane savjetnike, s različitim modulima koji će biti prilagođeni potrebama poljoprivrednika. Potencijalni privatni savjetnici koji bi htjeli sudjelovati mogli bi to učiniti pod komercijalnim uvjetima. Centar bi bio stjecište znanja kroz dugotrajne i kratkotrajne programe obrazovanja i osposobljavanja savjetnika. Nositelj centra bila bi neovisna državna savjetodavna institucija, a trebao bi biti smješten neposredno uz visokoškolsku obrazovnu instituciju koja u svom sastavu ima svu potrebnu infrastrukturu.</p> <p>Takva izgradnja sposobnosti javnih i privatnih savjetnika bit će ključna za promicanje produktivnijih instrumenata (vidjeti i Intervenciju A.1.), ispunjavanje klimatskih i okolišnih obveza (vidjeti i Intervencije B1., B.3.), poboljšano povezivanje proizvođačkih organizacija i poljoprivredno-prehrambenog lanca (vidjeti i Intervencije C.1. i C.2.), sukladnost sa standardima sigurnosti hrane, kvalitete te sanitarnim i fitosanitarnim standardima (vidjeti i Intervenciju C.3.), prijenos znanja, informacija i tehnologija proizvođačima (vidjeti i Intervencije F.3. i F.4.) i razvoj novih vrijednosnih lanaca u biogospodarstvu (vidjeti i Intervenciju E.2.).</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta • Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu • Unaprijediti koordinaciju i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
Mjere i financiranje	<p>Intervencija će se realizirati provedbom sljedećih mjera poljoprivredne politike:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potpora suradnji

<ul style="list-style-type: none"> • potpora razmjeni znanja i informacija. 	<p>Mjera u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike, uz nacionalno sufinanciranje iz državnog proračuna Republike Hrvatske.</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, polazeći od sljedećih okvirnih pravila:</p> <ul style="list-style-type: none"> • u slučaju potpore suradnji: potpora se može odobriti za puno ili djelomično pokrivanje troškova povezanih sa svim aspektima suradnje u okviru proizvođačkih organizacija, udruženja proizvođačkih organizacija ili sektorskih organizacija • u slučaju potpore razmjeni znanja i informacija: potpora se može odobriti za aktivnosti savjetodavne službe ili za pokrivanje troškova relevantnih aktivnosti za promicanje inovacija, izrade i ažuriranja planova i studija te širenja znanja i informacija.
--	--

Provedbeni mehanizam F.2. Razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava i centra znanja

Opis	<p>Pokrenut će se interaktivna mrežna stranica Ministarstva koja će obuhvatiti novi centar znanja i središnji poljoprivredni informacijski sustav.</p> <p>Centar znanja će objediniti sve javno dostupne podatke o hrvatskom poljoprivredno-prehrambenom sektoru i sve rezultate istraživanja iz projekata EIP-a, programa Obzor 2020 i projekata Vijeća za istraživanja u poljoprivredi. Centar znanja bit će dostupan svima zainteresiranima.</p> <p>Centar će biti dio integriranog središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava, koji će obuhvatiti sve baze podataka Ministarstva (zemljište, upisnik poljoprivrednih gospodarstava, potpore, upisnik životinja, ekološka proizvodnja, upisnik pčelara itd.). Sustav će se postaviti kao interaktivna mrežna stranica jednostavna za korištenje koju podržavaju namjenske (mobilne) aplikacije. Javni podaci moći će se pretraživati i bit će dostupni za daljnje analize. Podaci koji se odnose na pojedince neće biti dostupni preko sustava.</p> <p>Ovisno o raspoloživim aplikacijama (vidjeti i Intervenciju F.3.), poboljšani pristup znanju i informacijama dostupnima preko interaktivne mrežne stranice pomoći će u smanjenju administrativnog opterećenja za potencijalne prijavitelje i korisnike potpora (vidjeti i Intervencije A.1., A.2., B.1., B.3., B.4.) te će unaprijediti protok znanja među dionicima AKIS-a (vidjeti i Intervenciju F.3.), uključujući tržišne i poljoprivredno-okolišno-klimatske podatke (vidjeti i Intervenciju B.2.).</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta • Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima • Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača • Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije

	<ul style="list-style-type: none"> Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
Mjere i financiranje	Mjera u okviru ove intervencije financirat će se iz državnog proračuna Republike Hrvatske, kao i sredstava Mehanizma za oporavak i otpornost.

Provedbeni mehanizam F.3. Digitalizacija protoka informacija među dionicima AKIS-a

Opis	Uz razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava i centra znanja (vidjeti i Intervenciju F.2.), podupirat će se razvoj (mobilnih) aplikacija namijenjenih tematskim prioritetima za proizvođače, poljoprivredna poduzeća i druge dionike AKIS-a. Primjerice, aplikacijska programska sučelja omogućit će pristup javnim podacima o proizvodnji, tržištu, poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima (vidjeti i Intervenciju B.2.). Partneri ili IKT proizvođači moći će koristiti te javne podatke za izradu aplikacija ili ponudu novih usluga za različite sustave upravljanja informacijama koje bi mogle biti korisne poljoprivrednicima (npr. aplikacije za izračune i alati koji pomažu u donošenju odluka), poljoprivrednim savjetnicima i/ili znanstvenim ustanovama (vidjeti i Intervenciju F.1.). Aplikacijska programska sučelja će na taj način pomoći u poticanju otvorenih inovacija u AKIS-u integriranjem novih dionika (novoosnovana IKT poduzeća, primjerice) i promicanju razvoja novih digitalnih poljoprivrednih aplikacija (vidjeti i Intervenciju F.4.).
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
Mjere i financiranje	Provedba mjere izravno proizlazi iz sustava opisanih u okviru intervencije F.2. te stoga ne zahtijeva dodatno financiranje iz javnih sredstava.

Provedbeni mehanizam F.4. Poticanje inovacijskih partnerstava

Opis	<p>Osigurat će se potpora javno-privatnim inovacijskim partnerstvima koja uključuju proizvođače, savjetnike, poljoprivredna poduzeća i znanstvene ustanove. Partnerstva će biti uspostavljena na način da slijede interaktivni model inovacija odozdo prema gore, u kojem bi se znanstvene institucije usredotočile na rješavanje problema i izazova s kojima se suočavaju proizvođači na terenu. Osnovna uloga javnih i privatnih savjetnika bila bi praćenje potreba poljoprivrednika i pretvaranje rezultata istraživanja i projekata u pakete informacija za pomoć u utvrđivanju mogućih rješenja zasnovanih na znanju, informacijama i tehnološkim dostignućima te davanje potpore osnivanju i radu EIP operativnih skupina.</p> <p>Ovaj će sustav pomoći u smanjenju administrativnog opterećenja s kojim se suočavaju proizvođači i poljoprivredna poduzeća (vidjeti i Intervenciju D.1.), olakšati pristup javnom financiranju za istraživanja i inovacije koje je dostupno iz različitih programa EU-a (vidjeti i Intervenciju E.2.) te poboljšati prijenos znanja, informacija i tehnologije proizvođačima (vidjeti i Intervenciju F.1.). Informacije o rezultatima inovacijskih partnerstava moći će se širiti kroz razvoj novih, digitalnih informacijskih i komunikacijskih sustava i alata (vidjeti i Intervencije F.2. i F.3.). Uz to, ojačat će se organizacijski kapaciteti u rascjepkanim poljoprivredno-prehrambenim lancima (vidjeti i Intervencije C1. i C.2.).</p>
Veze s razvojnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje • Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi • Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije • Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
Mjere i financiranje	<p>Mjere u okviru ove intervencije u najvećoj mjeri financirat će se iz proračuna EU namijenjenog provedbi Zajedničke poljoprivredne politike (EIP).</p> <p>Detalji provedbe bit će utvrđeni Strateškim planom za provedbu ZPP-a, a odnosit će se na potporu operativnim skupinama Europskog inovacijskog partnerstva u skladu s uvjetima potpore koji vrijede za ostale oblike suradnje poticane u okviru mjera ruralnog razvoja.</p>

6. POVEZIVANJE STRATEGIJE SA STRATEŠKIM PLANOM U OKVIRU ZPP-a

U sklopu procesa izrade Strategije uzete su u obzir relevantne veze između razvojnih potreba poljoprivredno-prehrambenog sektora i predloženih posebnih ciljeva ZPP-a. Slika 2. daje pregled veza između petnaest razvojnih potreba i četiri predložena strateška cilja Strategije s devet općih ciljeva ZPP-a, čija će provedba biti predmetom nacionalnog Strateškog plana u okviru ZPP-a za razdoblje do 2027. godine.

Slika 2.: Veze između potreba hrvatskog poljoprivredno-prehrambenog sektora i ciljeva Strategije te ZPP-a

CILJEVI STRATEGIJE	POTREBE HRVATSKOG POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG SEKTORA	VEZE	CILJEVI ZPP-A	
I. Povećanje produktivnosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene	1. Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje 2. Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi 3. Povećati pravičnost dodjele potpora poljoprivrednim gospodarstvima 4. Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta 5. Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima	potrebe 3, 5, 6, 7, 10, 11, 15	I. Poticanje održivog prihoda i otpornosti poljoprivrednih gospodarstava	
			potrebe 2,4, 5, 10, 13, 14, 15	IV. Doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama
			potrebe 2,4, 10,13, 15	V. Poticanje održivog razvoja i učinkovitog upravljanja prirodnim resursima
			potrebe 2, 4, 10, 13, 15	VI. Zaštita bioraznolikosti, poboljšanje usluga ekosustava te očuvanje staništa i krajobraza
II. Jačanje konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora	6. Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača 7. Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru 8. Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta 9. Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru 10. Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu 11. Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem	potrebe 1, 2, 5, 6,7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15	II. Snažnija tržišna orijentacija i povećanje konkurentnosti	
			potrebe 1, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15	III. Poboljšanje položaja poljoprivrednika u vrijednosnom lancu
			potrebe 1, 7, 10, 14, 15	VII. Privlačenje mladih poljoprivrednika i olakšavanje poslovnog razvoja
			potrebe 1, 2, 6, 9, 15	VIII. Odgovor na društvene zahtjeve u pogledu hrane i zdravlja
III. Obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima	12. Unaprijediti koordinaciju i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima 13. Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima	potrebe 1, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15	IX. Zapošljavanje, rast, socijalna uključenost i lokalni razvoj u ruralnim područjima	
IV. Poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru	14. Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije 15. Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru	potrebe 14, 15	Horizontalni: poticanje razmjene znanja, inovacija i digitalizacije	

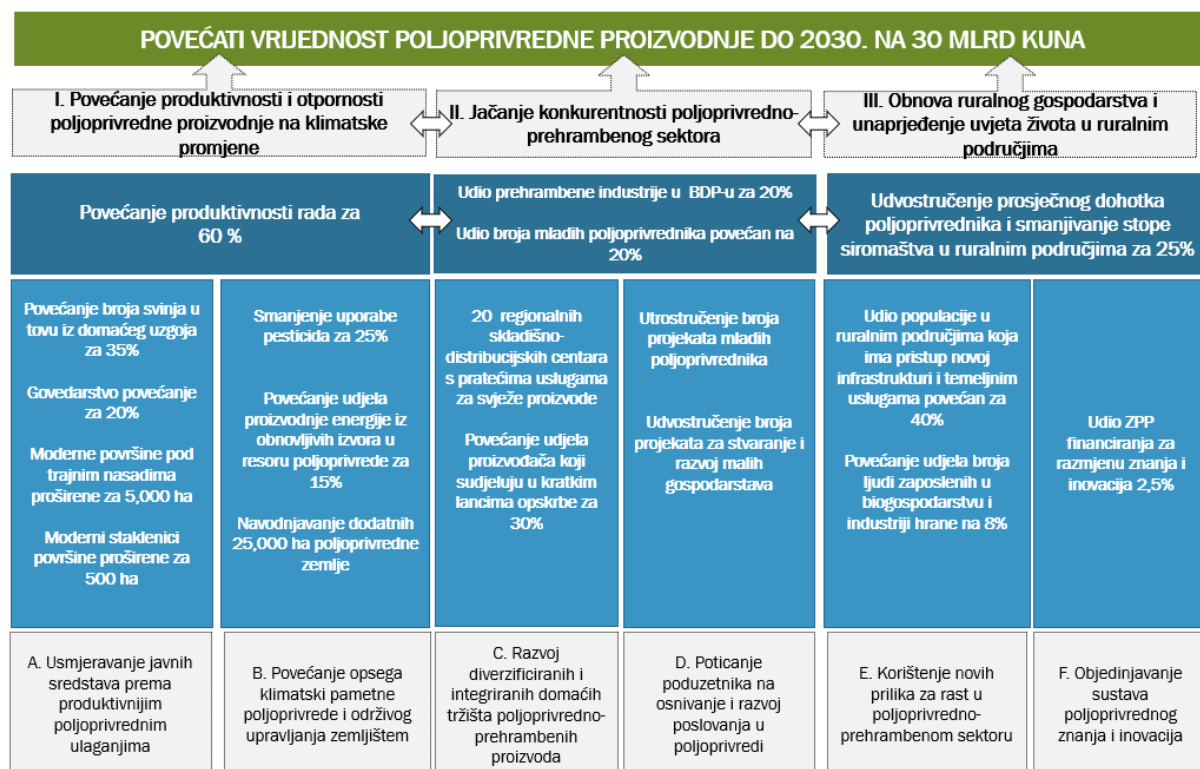
7. OKVIR ZA PRAĆENJE I VREDNOVANJE STRATEGIJE

Uspješnost provedbe Strategije pratit će se na razini ostvarenja strateških ciljeva u desetogodišnjem razdoblju do 2030., pri čemu se očekuje postizanje sljedećih učinaka i ishoda:

- strateški cilj I (povećanje produktivnosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene) – planirano je povećanje produktivnosti rada za 60%, čemu će doprinijeti porast stočarske proizvodnje, povećanje površina pod trajnim nasadima i pod staklenicima, smanjenje uporabe pesticida, veće površine pod navodnjavanjem te povećanje udjela proizvodnje energije iz obnovljivih izvora u poljoprivredi;
- strateški cilj II (jačanje konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora) – planirano je povećanje udjela prehrambene industrije u BDP-u za 20% te povećanje udjela mladih poljoprivrednika, čemu će doprinijeti izgradnja regionalnih skladišno-distribucijskih centara, povećani značaj kratkih lanaca opskrbe te veći broj projekata ruralnog razvoja namijenjenih mladim i malim poljoprivrednicima;
- strateški cilj III (obnova ruralnog gospodarstva i unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim područjima) – planirano je udvostručenje prosječnog dohotka poljoprivrednika i smanjenje stope siromaštva u ruralnim područjima za 25%, čemu će doprinijeti bolja ruralna infrastruktura i usluge u ruralnim područjima, veći udio zaposlenih u biogospodarstvu i prerađivačkoj industriji te povećanje financiranja istraživanja i inovacija.

Procjenjuje se da će sve navedeno dovesti do 2030. godine do povećanja vrijednosti poljoprivredne proizvodnje na 30 milijardi kuna godišnje.

Slika 3.: Pregled očekivanih učinaka i ishoda u provedbi Strategije

Ministarstvo će svake godine tijelu nadležnom za koordinaciju cjelokupnog sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske dostavljati izvješće o provedbi ciljeva i ostvarenju pokazatelja uspješnosti iz Strategije. Za praćenje napretka u ostvarenju prikazanih učinaka i ishoda primjenjivat će se sljedeći pokazatelji, obuhvaćeni sustavom za praćenje i vrednovanje razvijenim u okviru Nacionalne razvojne strategije:

Tablica 1.: Pregled pokazatelja za praćenje ostvarenja u provedbi Strategije

Vrsta pokazatelja	Naziv pokazatelja	Izvor podataka	Početna vrijednost (2019.)	Ciljana vrijednost 2030.
Pokazatelj učinka	Dodana vrijednost poljoprivrede	EUROSTAT	1.067,34 mil. EUR	2.134,68 mil. EUR
Pokazatelj učinka	Faktorski dohodak poljoprivrede	EUROSTAT	1.193,02 mil. EUR	2.386,04 mil. EUR
Pokazatelj učinka	Broj zaposlenih u proizvodnji: <ul style="list-style-type: none"> hrane, pića duhana (dobna skupina: 15-64)	EUROSTAT	57,6 tis. 7,2 tis. 1,0 tis.(2015.)	69,12 tis. 8,64 tis. 1,2 tis.
Pokazatelj učinka	Kretanje stope rizika od siromaštva u ruralnim područjima	EUROSTAT	30,9 % (2018.)	23,2 %

Vrsta pokazatelja	Naziv pokazatelja	Izvor podataka	Početna vrijednost (2019.)	Ciljana vrijednost 2030.
Pokazatelj ishoda	Postotak navodnjavanog obradivog zemljišta u odnosu na ukupno obradivu površinu	DZS	2,11%	4,4 %
Pokazatelj ishoda	Broj grla u govedarstvu	EUROSTAT	414 tis.	497 tis.
	Broj grla u svinjogojstvu		1.049 tis.	1.416 tis.
Pokazatelj ishoda	Prirast goveda	DZS	61.081 tona	91.622 tona
	Prirast svinja		158.611 tona	237.917 tona
Pokazatelj ishoda	Produktivnost rada u poljoprivredi	DG AGRI	6.107 EUR/AWU	10.000 EUR/AWU
Pokazatelj ishoda	Kretanje udjela broja mladih poljoprivrednika	Upisnik poljoprivrednika	12,7%	20%

8. FINANCIRANJE

Mjere predviđene Strategijom financirat će se u najvećoj mjeri iz državnog proračuna te iz proračuna Europske unije namijenjenog Zajedničkoj poljoprivrednoj politici, dok će se dio financiranja osigurati i iz proračuna regionalne i lokalne samouprave. Također će se, gdje je to primjereno, koristiti sredstva Mehanizma za oporavak i otpornost. Najveći dio proračuna za financiranje provedbe Strategije osigurat će se iz fondova Europske unije za jamstva u poljoprivredi i ruralni razvoj, iz kojih će se poticati mjere iz budućeg Strateškog plana za provedbu ZPP-a u programskom razdoblju 2021.-2027.

Prema dogovoru čelnika država članica Europske unije iz srpnja 2020., za Hrvatsku će u razdoblju od 2021. do 2027. na raspolaganju biti približno 5 milijardi eura iz proračuna EU-a, od čega približno 2,5 milijarde za izravna plaćanja i 2,1 milijarda eura za ruralni razvoj. Tome treba dodati i oko 200 milijuna eura sredstava za oporavak ruralnog razvoja iz programa za oporavak gospodarstva EU-a pogođenog posljedicama COVID krize te omotnice za vinarstvo (72,9 milijuna eura) i pčelarstvo (13,4 milijuna eura).

Tablica 2: Godišnje alokacije za financiranje hrvatske poljoprivrede iz proračuna Europske unije u razdoblju 2021.-2027. (mil. EUR)

	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2021.-2027.
Izravna plaćanja	344,3	374,8	374,8	374,8	374,8	374,8	374,8	2.593,1
Vinski program	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	10,4	72,9
Pčelarski program	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	13,4
Ruralni razvoj	363,1	297,3	297,3	297,3	297,3	297,3	297,3	2.146,9
Sredstva za oporavak ruralnog razvoja (NGEU)	59,7	142,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	201,7
Ukupno	779,4	826,4	684,4	684,4	684,4	684,4	684,4	5.027,8

(Izvor: izravna plaćanja i ruralni razvoj za 2021. i 2022. te sredstva za oporavak ruralnog razvoja: Uredba (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o utvrđivanju određenih prijelaznih odredaba za potporu iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) u godinama 2021. i 2022. i izmjeni uredaba (EU) br. 1305/2013, (EU) br. 1306/2013 i (EU) br. 1307/2013 u pogledu sredstava i primjene u godinama 2021. i 2022. te Uredbe (EU) br. 1308/2013 u pogledu sredstava i raspodjele takve potpore u godinama 2021. i 2022. izravna plaćanja i ruralni razvoj: za razdoblje 2023.-2027.: Prijedlog Uredbe o strateškim planovima, tekst općeg pristupa (dokument 12148/20 ADD 1)

vinska omotnica i pčelarski program: Prijedlog Uredbe o strateškim planovima, tekst općeg pristupa (dokument 12148/20 ADD 1)

Za razdoblje od 10 godina, koliko je obuhvaćeno Strategijom, to znači najmanje 7,5 milijardi eura za hrvatske poljoprivrednike, što je dovoljno za ostvarenje ciljeva prikazanih u ovom dokumentu.

Financijski plan za mjere obuhvaćene Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU-a bit će sadržan u Strateškom planu za provedbu ZPP-a, koji odobrava Europska komisija. Pri tome će se uzeti u obzir specifična pravila definirana Višegodišnjim financijskim okvirom, poput obveznog minimalnog ili maksimalnog financiranja određenih mjera, stope sufinanciranja za mjere ruralnog razvoja, dozvoljene visine proizvodno vezanih plaćanja, mogućnosti prebacivanja sredstava između prvog i drugog stupa, uvjeta za preraspodjelu potpore među korisnicima.

Financiranje ostalih mjera opisanih u ovoj Strategiji, koje nisu dio Zajedničke poljoprivredne politike, predviđet će se u državnom proračunu i proračunima regionalne i lokalne samouprave u okviru redovnog kratkoročnog i srednjoročnog proračunskog planiranja. Za dio projekata koji proizlaze iz Strategije predviđeno je financiranje sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

9. STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ STRATEGIJE I GLAVNA OCJENA PRIHVATLJIVOSTI ZA EKOLOŠKU MREŽU

Zakonom o zaštiti okoliša („Narodne novine“, br. 80/13, 153/13, 78/15, 12/18 i 118/18) propisano je da se strateška procjena utjecaja na okoliš, između ostalog, obvezno provodi za strateške dokumente iz područja poljoprivrede. Sastavni dio strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije je glavna ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu, izrađena u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode („Narodne novine“, br. 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19).

U nastavku se navodi pregled mjera zaštite okoliša, koje su proizašle iz strateške procjene utjecaja na okoliš Strategije, te mjere ublažavanja negativnih utjecaja mjera iz Strategije na ciljeve očuvanja i cjelovitosti područja ekološke mreže, koje su proizašle iz glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Ocijenjeno je da provedba Strategije uglavnom predstavlja pozitivan utjecaj na ekološku mrežu u smislu očuvanja ciljnih vrsta i staništa. S obzirom da Strategija ne određuje lokacije, odnosno prostorni smještaj pojedinačnih planiranih zahvata/objekata, na razini analize utjecaja Strategije nije moguće procijeniti značajnost potencijalnih negativnih utjecaja u slučaju njihove gradnje. Ta razina evaluacije bit će moguća i treba biti učinjena u postupcima strateške procjene utjecaja na okoliš prostornih planova te, kasnije, kroz mehanizam Ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu.

Glavnom ocjenom propisane su mjere ublažavanja kako bi se ublažili mogući negativni utjecaji na cjelovitost područja ekološke mreže te se uz njihovu implementaciju u Strategiju ne očekuje generiranje značajno negativnih utjecaja na ciljeve očuvanja i cjelovitosti ekološke mreže.

Mjere zaštite okoliša predložene su na temelju analize stanja i analize mogućih utjecaja na sastavnice okoliša te čimbenika u okolišu uslijed realizacije Strategije, a obuhvaćaju prijedloge općih mjera zaštite okoliša (propisane u svrhu poboljšanja okolišnih uvjeta načina korištenja prostora) te mjera poboljšanja okoliša za rješavanje prepoznatih okolišnih problema, s prijedlogom broja mehanizma iz Strategije u koju se predlaže ugraditi. Mjere ublažavanja utjecaja provedbe Strategije na sastavnice okoliša i čimbenike u okolišu propisuju se za umanjivanje potencijalnih negativnih utjecaja na okoliš pri realizaciji aktivnosti iz mjera Strategije.

Mjere poboljšanja stanja okoliša

Sastavnica i čimbenik u okolišu	Okolišni problem	Mjera	Mehanizam
	Degradacija tla zbog primjene neodrživih poljoprivrednih praksi	Promovirati predstjetvenu bakterizaciju sjemena autohtonim sojevima dušičnih bakterija kao alternativu primjeni mineralnih dušičnih gnojiva.	B.1. Potpora praksama i rješenjima u poljoprivredi koja su prihvatljiva za okoliš, klimu i dobrobit životinja

Mjere ublažavanja utjecaja provedbe Strategije na sastavnice okoliša i čimbenike u okolišu

Sastavnica okoliša i čimbenik u okolišu	Mehanizam iz Strategije	Utjecaj	Mjera zaštite
Bioraznolikost	C.4.	Negativan utjecaj zauzimanja rijetkih i ugroženih stanišnih tipova.	Prilikom određivanja površina za smještaj infrastrukture u najvećoj mogućoj mjeri izbjegavati rijetke i ugrožene stanišne tipove prema Pravilniku o popisu stanišnih tipova, karti staništa te ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima (Narodne novine, br. 88/14).
Georaznolikost	C.4, E.1	Negativan utjecaj na vrijedne oblike georaznolikosti RH zbog potencijalne fizičke štete, prekida prirodnih procesa ili onečišćenja istih	Prilikom planiranja nove infrastrukturne izgradnje, u najvećoj mjeri izbjegavati zaštićene lokalitete geobaštine i speleološke objekte
Tlo i poljoprivredno zemljište	C.4.	Negativan utjecaj na poljoprivredno zemljište (osobito P1 i P2) uslijed izgradnje infrastrukture	Prilikom planiranja nove infrastrukturne izgradnje, u najvećoj mjeri izbjegavati P1 i P2 zemljište.
Površinske i podzemne vode, Bioraznolikost, Šume i šumarstvo	B.4., E.1	Negativan utjecaj na hidromorfološko stanje površinskih vodnih tijela i količinsko stanje podzemnih vodnih tijela uslijed zahvaćanja vode	Prilikom planiranja sustava navodnjavanja izraditi stručne podloge koje će procijeniti kumulativni utjecaj svih planiranih sustava navodnjavanja koji planiraju zahvat vode iz istog izvora, odnosno procijeniti značaj utjecaja na režim podzemnih i površinskih voda kako ne bi došlo do kumulativnog narušavanja njihovog količinskog stanja. Stručne podloge prioritarno treba napraviti na području slivova gdje je ocijenjeno loše količinsko stanje podzemnih vodnih tijela i/ili postoji značajno opterećenje u pogledu zahvaćanja i preusmjeravanja vode.
Šume i šumarstvo	C.4.	Negativan utjecaj uslijed zauzimanja šumskih sastojina realizacijom infrastrukturnih zahvata	Prilikom određivanja površina za smještaj infrastrukture u najvećoj mogućoj mjeri izbjegavati šume i šumsko zemljište.
Krajobraz Kulturna baština	C.4, E.1	Negativan utjecaj na kulturna dobra zauzimanjem površina gradnjom nove ruralne infrastrukture (poljoprivredno-prehrambeni logistički centri, ceste, struja, voda,). To može generirati narušavanje vizualnog integriteta i/ili promjene fizičkih obilježja baštine	Za zahvate na kulturnim dobrima (upisanima u Registar kulturnih dobara) ishoditi posebne uvjete, odnosno prethodno odobrenje nadležnoga tijela – konzervatorskog odjela, Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode; za evidentiranu kulturnu baštinu moguće je ishoditi mišljenje nadležnoga tijela. Ukoliko se pri izvođenju građevinskih ili bilo kojih drugih radova koji se obavljaju na površini ili ispod površine tla naiđe na arheološko nalazište, obustaviti radove i o tome obavijestiti nadležni konzervatorski odjel te postupati u skladu sa Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.
Ekološka mreža	B.3.	Negativni utjecaj gubitka ciljnih staništa i staništa ciljnih vrsta	Prilikom obnavljanja travnjaka, iste obnavljati vrstama koje su karakteristične za pojedini stanišni tip sukladno Priručniku za određivanje kopnenih staništa u Hrvatskoj prema Direktivi o staništima EU

Sastavnica okoliša i čimbenik u okolišu	Mehanizam iz Strategije	Utjecaj	Mjera zaštite
			(Topić J. i Vukelić J. , 2009.) uz konzultacije sa nadležnom Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima
			Poljoprivredne površine velike ekološke vrijednost (travnjaci, livade, pašnjaci, tršćaci i močvare) očuvati u izvornom obliku. Travnjake (livade i pašnjake) održavati u prvom redu košnjom ili ispašom tako da im se ne mijenja namjena.
	B.4., E.1.	Negativni utjecaj gubitka ciljnih staništa i staništa ciljnih vrsta te negativni utjecaj na ciljna staništa i vrste promjenom hidromorfoloških uvjeta	<p>Prilikom planiranja sustava navodnjavanja izraditi stručne podloge koje će procijeniti kumulativni utjecaj svih planiranih sustava navodnjavanja u područjima ekološke mreže koji planiraju zahvat vode iz istog prirodnog površinskog izvora (vodotoka, jezera), odnosno procijeniti značaj utjecaja na režim podzemnih i površinskih voda kako ne bi došlo do kumulativnog narušavanja ekološki prihvatljivog protoka (vodotoci), odnosno razine vode u jezerima. Stručne podloge prioritarno treba napraviti na području slivova gdje se procjenjuje loše količinsko stanje podzemnih vodnih tijela i/ili postoji značajno opterećenje u pogledu zahvaćanja i preusmjerenja vode.</p> <p>Zahvat vode tijekom razvoja sustava navodnjavanja izvesti na način da se ne naruši ekološki prihvatljiv protok nizvodno od zahvata.</p> <p>Prilikom planiranja sustava navodnjavanja potrebno je prikupiti podatke (po potrebi provesti istraživanje) o rasprostranjenosti ciljnih vrsta i stanišnih tipova područja ekološke mreže na području i u blizini zahvata (prema Uredbi o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže Narodne novine br. 80/19) te u skladu s podacima lokacije je potrebno planirati izvan područja rasprostranjenosti ciljnih stanišnih tipova i staništa pogodnih za ciljne vrste. Radove je potrebno izvoditi izvan reproduktivnog razdoblja ciljnih vrsta faune.</p>

Sastavnica okoliša i čimbenik u okolišu	Mehanizam iz Strategije	Utjecaj	Mjera zaštite
	C.4., E.1.	Negativni utjecaj gubitka ciljnih staništa i staništa ciljnih vrsta	Pri planiranju lokacija poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara (i dodatne ruralne infrastrukture) potrebno je prikupiti podatke (po potrebi provesti istraživanje) o rasprostranjenosti ciljnih vrsta i stanišnih tipova područja ekološke mreže na području i u blizini zahvata (prema Uredbi o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže Narodne novine br. 80/19) te u skladu s podacima lokacije je potrebno planirati izvan područja rasprostranjenosti staništa pogodnih za ciljne vrste. Radove je potrebno izvoditi izvan reproduktivnog razdoblja ciljnih vrsta faune

Prilikom odabira novih (stranih) vrsta/sorti/pasmina u poljoprivredi konzultirati odgovarajuće stručnjake u području biologije i zaštite prirode i/ili tijelo državne uprave nadležno za poslove zaštite okoliša i prirode kako bi se izbjegla mogućnost negativnog utjecaja na postojeće (ugrožene) populacije divljih vrsta i staništa, odnosno mogućnost pojave invazivnosti odabrane vrste.

U ranim fazama planiranja i razvoja projekta te definiranja tehničkih mjera, odnosno prilikom pripreme projektne dokumentacije (konceptijskih rješenja, preinvesticijskih studija i dr.) provesti analizu isplativosti planiranih zahvata, uzimajući u obzir negativne utjecaje na ugrožene vrste i staništa, odnosno temeljne vrijednosti zaštićenih područja. Pritom uključiti i usluge ekosustava kao validnu mjeru prilikom donošenja odluka o financijskoj isplativosti.

Za projekte koji su planirani unutar ili u neposrednoj blizini područja ekološke mreže treba koristiti rješenja temeljena na prirodi (eng. *Nature-based Solutions*), uključujući:

- izbjegavanje utvrđivanja obala te kanaliziranja i regulacije vodotoka,
- održavanje povoljne dinamike i vodnog režima, uključujući i razinu podzemne vode, za očuvanje raznolikosti vodenih i močvarnih staništa.

Sve infrastrukturne projekte, koji proizlaze iz mjera Strategije, planirati uzimajući u obzir potencijalne klimatske pojave na području realizacije mjere. Projektiranje zahvata potrebno je realizirati sukladno neformalnim smjernicama: „*Non-paper Guidelines for Project Managers: making vulnerable investments climate resilient*“ (Europska komisija, Glavna uprava za klimatsku politiku).

10. DODACI

Dodatak I: Veze između intervencija, razvojnih potreba i strateških ciljeva

PROVEDBENI MEHANIZAM	I. POVEĆANJE PRODUKTIVNOSTI I OTPORNOSTI POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE NA KLIMATSKE PROMJENE				
	Razvojna potreba				
	1. Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje	2. Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi	3. Povećati pravičnost dodjele potpora poljoprivrednim gospodarstvima	4. Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta	5. Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima
A.1. Ulaganja u sredstva za proizvodnju, tehnologije i inovacije	X	X			X
A.2. Preraspodjela potpore dohotku na male i srednje proizvođače te na mlade poljoprivrednike			X		
B.1. Potpora praksama i rješenjima u poljoprivredi koja su prihvatljiva za okoliš, klimu i dobrobit životinja		X		X	X
B.2. Poboļjšani pristup poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima	X	X		X	X
B.3. Poticanje prijelaza na ekološku proizvodnju	X	X		X	X
B.4. Poboļjšanje pristupa vodi za navodnjavanje i učinkovitost njezine uporabe	X	X		X	X
C.1. Poticanje partnerstava između proizvođača i kupaca u kratkim opskrbnim lancima	X				X
C.2 Pomoć poboljšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu	X				X

PROVEDBENI MEHANIZAM	I. POVEĆANJE PRODUKTIVNOSTI I OTPORNOSTI POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE NA KLIMATSKE PROMJENE				
	Razvojna potreba				
	1. Povećati dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje	2. Poboljšati okolišnu održivost poljoprivrednih praksi	3. Povećati pravičnost dodjele potpora poljoprivrednim gospodarstvima	4. Unaprijediti usklađenost između proizvodnih sustava i poljoprivredno-okolišnih uvjeta	5. Više i učinkovitije koristiti instrumente za upravljanje rizicima
C.3. Jačanje kapaciteta za razvoj javnih politika i kontrole u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane	X	X			
C.4. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara	X				X
D.1. Smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja					
D.2. Unaprjeđenje fiskalnih uvjeta					
D.3. Korištenje instrumenata za upravljanje rizicima			X		X
D.4. Potpora pokretanju poljoprivrednih gospodarstava i poduzeća					X
E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva	X	X		X	
E.3. Promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma	X				
E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina u skladu s potrebama poljoprivredno-prehrambenog sektora	X				
F.1. Jačanje veza poljoprivrednih savjetnika sa znanstvenim institucijama	X	X		X	
F.2. Razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijski sustava i centra znanja	X	X		X	X
F.3. Digitalizacija protoka informacija među dionicima AKIS-a		X		X	X
F.4. Poticanje inovacijskih partnerstava	X	X			

PROVEDBENI MEHANIZAM	II. JAČANJE KONKURENTNOSTI POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG SEKTORA					
	Razvojna potreba					
	6. Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača	7. Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru	8. Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta	9. Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru	10. Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu	11. Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem
A.1. Ulaganja u sredstva za proizvodnju, tehnologije i inovacije	X		X	X		
A.2. Preraspodjela potpore dohotku na male i srednje proizvođače te na mlade poljoprivrednike		X				
B.1. Potpora praksama i rješenjima u poljoprivredi koja su prihvatljiva za okoliš, klimu i dobrobit životinja						
B.2. Poboļjšani pristup poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima						X
B.3. Poticanje prijelaza na ekološku proizvodnju				X		
C.1. Poticanje partnerstava između proizvođača i kupaca u kratkim opskrbnim lancima	X	X	X	X		
C.2. Pomoć poboljšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu	X	X	X	X		
C.3. Jačanje kapaciteta za razvoj javnih politika i kontrole u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane			X			
C.4. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara		X	X	X		
D.1. Smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja		X	X			X
D.2. Unaprjeđenje fiskalnih uvjeta	X		X			

PROVEDBENI MEHANIZAM	II. JAČANJE KONKURENTNOSTI POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOG SEKTORA					
	Razvojna potreba					
	6. Unaprijediti povezanost u lancu vrijednosti ili povezanost u lancu od proizvođača do potrošača	7. Unaprijediti poduzetničke sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru	8. Uskladiti proizvodnju sa zahtjevima tržišta	9. Poticati veće sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete u poljoprivredno-prehrambenom sektoru	10. Unaprijediti vještine radne snage u poljoprivredno-prehrambenom lancu	11. Unaprijediti funkcioniranje tržišta poljoprivrednim zemljištem
D.3. Korištenje instrumenata za upravljanje rizicima		X	X			
D.4 Potpora pokretanju poljoprivrednih gospodarstava i poduzeća		X				
E.1. Pобољшanje povezanost ruralnih područja s tržištem	X		X			
E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva		X				
E.3. Promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma		X		X		
E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina u skladu s potrebama poljoprivredno-prehrambenog sektora			X	X	X	
F.1. Jačanje veza poljoprivrednih savjetnika sa znanstvenim institucijama			X	X	X	
F.2. Razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava i centra znanja	X	X		X		
F.3. Digitalizacija protoka informacija znanja među dionicima AKIS-a	X		X			

PROVEDBENI MEHANIZAM	III. OBNOVA RURALNOG GOSPODARSTVA I UNAPRJEĐENJE UVJETA ŽIVOTA U RURALNIM PODRUČJIMA	
	Razvojna potreba	
	12. Unaprijediti koordinaciju i komplementarnost između intervencija u ruralnim područjima	13. Unaprijediti javnu infrastrukturu u ruralnim područjima
C.4. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara	X	X
E.1. Pобољшanje povezanost ruralnih područja s tržištem		X
E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva	X	X
E.3. Promicanje poljoprivredno-gastronomskog destinacijskog turizma	X	
E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina u skladu s potrebama poljoprivredno-prehrambenog sektora	X	

PROVEDBENI MEHANIZAM	IV. POTICANJE INOVACIJA U POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOM SEKTORU	
	Razvojna potreba	
	14. Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije	15. Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
A.1. Ulaganja u sredstva za proizvodnju, tehnologije i inovacije	X	
A.2. Preraspodjela potpore dohotku na male i srednje proizvođače te na mlade poljoprivrednike		
B.1. Potpora praksama i rješenjima u poljoprivredi proizvodnje koja su prihvatljiva za okoliš, klimu i dobrobit životinja	X	
B.2. Poboļjšani pristup poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima		X
B.4. Poboļjšanje pristupa vodi za navodnjavanje i učinkovitost njezine uporabe	X	
C.1. Poticanje partnerstava između proizvođača i kupaca u kratkim opskrbnim lancima	X	
C.2. Pomoć poboļjšanju organizacijskih sposobnosti u poljoprivredno-prehrambenom lancu		X
C.3. Jačanje kapaciteta za razvoj javnih politika i kontrole u sustavu zahtjeva sigurnosti i kvalitete hrane		
C.4. Razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara	X	
D.1. Smanjenje administrativnog i regulatornog opterećenja	X	
D.2. Unaprjeđenje fiskalnih uvjeta	X	
D.3. Korištenje instrumenata za upravljanje rizicima	X	
D.4. Potpora pokretanju poljoprivrednih gospodarstava i poduzeća	X	

PROVEDBENI MEHANIZAM	IV. POTICANJE INOVACIJA U POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENOM SEKTORU	
	Razvojna potreba	
	14. Potaknuti ulaganja u tehnologiju i inovacije	15. Unaprijediti pristup istraživanjima i razvoju te korištenje znanja i tehnologija u poljoprivrednom sektoru
E.1. Pобољшanje povezanost ruralnih područja s tržištem	X	X
E.2. Razvoj i provedba nacionalne strategije biogospodarstva	X	X
E.4. Uvođenje programa za razvoj vještina u skladu s potrebama poljoprivredno-prehrambenog sektora	X	X
F.1. Jačanje veza poljoprivrednih savjetnika sa znanstvenim institucijama	X	X
F.2. Razvoj središnjeg poljoprivrednog informacijskog sustava i centra znanja	X	X
F.3. Digitalizacija protoka informacija među dionicima AKIS-a	X	X
F.4. Poticanje inovacijskih partnerstava	X	X

Dodatak II: Analiza prednosti, ograničenja, potencijala i rizika poljoprivredno-prehrambenog sektora u Hrvatskoj

PREDNOSTI	OGRANIČENJA
1. Zemljopisni položaj i članstvo u EU omogućuju neograničeni pristup tržištu EU-a	1. Negativna trgovinska bilanca u nizu podsektora poljoprivredno-prehrambenih proizvoda
2. Mogućnosti subvencioniranja i podrške ulaganjima u okviru ZPP-a	2. Niska produktivnost rada (u usporedbi s 15 država članica EU)
3. Raznoliki poljoprivredno-okolišni uvjeti koji pogoduju raznolikosti sektora	3. Visoka razina sivog tržišta u zaposlenosti radne snage u ruralnim područjima
4. Relativno velike raspoložive poljoprivredne površine, koje nisu u potpunosti iskorištene	4. Niska razina kapitalnih ulaganja u poljoprivredi i otežan pristup malih i srednjih poduzetnika financiranju
5. Relativno niske cijene poljoprivrednog zemljišta u usporedbi s većinom država članica EU	5. Niska ulaganja u istraživanje i razvoj (u usporedbi s prosjecima EU-a)
6. Bogatstvo vodnih resursa	6. Općenito niska tehnička učinkovitost hrvatskih poljoprivrednih gospodarstava (osim malih poljoprivrednih gospodarstava)
7. Relativno niži trošak radne snage u usporedbi s drugim državama članicama EU-a	7. Nedovoljna diverzifikacija proizvodnje s velikim udjelom proizvoda male vrijednosti
8. Moderna i dobro razvijena cestovna infrastruktura	8. Fragmentirana struktura proizvodnje
9. Visoki udio (30%) troškova kućanstava odnosi se na potrošnju za hranu i piće	9. Nedostatna ekonomije razmjera u proizvodnji, preradi i distribuciji hrane
10. Velik i rastući sektor turizma	10. Nedovoljan fokus na znanje i inovacije u poljoprivredno-prehrambenoj industriji
11. Visoki javni izdaci za poljoprivredno-prehrambeni sektor	11. Neadekvatna sposobnost poljoprivredno-prehrambenih lanaca opskrbe da troškovno učinkovito odgovore na razvojne prilike
12. Površine pod ekološkom proizvodnjom rastu brže od prosjeka EU-a	12. Loša povezanost i nedostatak učinkovite razmjene informacija unutar AKIS-a
13. Konkurentnost za određene ratarske, stočarske i vrtlarske proizvode	13. Manjak radne snage u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi hrane
14. Visoka tehnička učinkovitost malih (mikro) poljoprivrednih gospodarstava u Hrvatskoj	14. Slaba sposobnost upravljanja tržišnim i klimatskim rizicima
15. Niska razina upotrebe pesticida u usporedbi s prosjekom EU-a	15. Ograničeni pristup vodi za navodnjavanje
16. Niska razina emisija ugljika iz poljoprivredne proizvodnje u usporedbi s prosjekom EU-a	16. Poslovna klima nepovoljna za ulaganja
	17. Visoka stopa siromaštva u ruralnim područjima
	18. Neravnomjerna raspodjela potpore dohotku u poljoprivredi između malih i većih poljoprivrednih gospodarstava
	19. Niža tehnička učinkovitost poljoprivrednih gospodarstava koja ovise o izravnim plaćanjima
	20. Neujednačeno korištenje mjera ruralnog razvoja (manje iskorištenje mjera koje potiču veću produktivnost i integraciju vrijednosnog lanca)
	21. Niska pokrivenost poljoprivredne proizvodnje osiguranjem, što ograničava sposobnost upravljanja rizikom
	22. Usporeni postupci dodjele zemljišta u državnom vlasništvu
	23. Subvencije poljoprivredi dovode do povećanja cijena zemljišta
	24. Pad kvalitete vode u osjetljivim područjima zbog djelovanja poljoprivrede
	25. Administrativna i teritorijalna fragmentacija hrvatskih vladinih institucija
	26. Slaba logistika
	27. Ograničena sposobnost ruralnih stanovnika za korištenje novih prilika za gospodarski rast
	28. Nedostatna organiziranost poljoprivrednih proizvođača

POTENCIJALI

1. Potencijal za zadovoljavanje potreba domaćeg tržišta s obzirom na trenutnu trgovinsku bilancu
2. Mogućnosti dodatne diverzifikacije
3. Značajne koristi od poboljšavanja poslovne, regulatorne i administrativne klime
4. Učinci gospodarskih multiplikatora trebali bi omogućiti povećanje ulaganja u poljoprivredno-prehrambeni sektor
5. Prelazak sektora na proizvode veće vrijednosti bi poboljšao konkurentnost sektora uz smanjenje trgovinskog deficita, bolje korištenje proizvodnih kapaciteta i stvaranje gospodarskih prilika u ruralnim područja
6. Snažan potencijal rasta za proizvode s oznakom porijekla
7. Mogućnosti povećanja produktivnosti radne snage u poljoprivredi poboljšanjem pristupa proizvodnom kapitalu
8. Mogućnosti povećanja produktivnosti rada u poljoprivredi povećanim ulaganjima u istraživanje i razvoj
9. Koristi od poboljšanja organizacije i integracije vrijednosnih lanaca
10. Potencijalno snažni gospodarski učinci potpora inovacijama
11. Koristi od olakšanog pristupa financiranju putem financijske pismenosti, obrazovanja i poslovnog planiranja
12. Bolje usmjeravanje potpore imat će velike koristi u ubrzavanju sektorske transformacije
13. Potencijal za razvoj integriranih vrijednosnih lanaca, uključujući u biogospodarstvu
14. Koristi od mjera prilagodbe klimatskim promjenama
15. Stabiliziranje prihoda može poboljšati produktivnost
16. Koristi od pomicanja fokusa javnih institucija u poljoprivredi s reaktivnog upravljanja na proaktivno planiranje
17. Značajni potencijal istraživanja, razvoja i inovacija na povećanje ukupne faktorske produktivnosti
18. Veća koordinacija i suradnja među hrvatskim akterima AKIS-a radi uloge u pretvorbi znanja u povećanje produktivnosti
19. Potencijal digitalnih tehnologija za poboljšanje produktivnosti i učinkovitosti te smanjenje troškova
20. Bolja apsorpcija sredstava za ruralni razvoj trebala bi pomoći akumulaciji kapitala i konkurentnosti
21. Značajan kapacitet za poboljšanje upravljanja poljoprivrednim rizikom korištenjem instrumenata osiguranja

RIZICI

1. Smanjenje dodane vrijednosti u poljoprivredi
2. Povećanje migracija iz ruralnih u urbana područja te smanjenje udjela ruralnog stanovništva
3. Slabiji konkurentski položaj u odnosu na druge države članice EU-a
4. Visoke razine erozije tla i povezano površinsko otjecanje mogu negativno utjecati na proizvodni potencijal
5. Pojava globalne recesije i financijske krize, koje mogu poništiti identificirane prilike i odgoditi transformaciju sektora
6. Osjetljivost turističke djelatnosti i s njom povezanog poljoprivredno-prehrambenog sektora na globalna gospodarska kretanja
7. Nepredviđeni utjecaji klimatskih promjena na poljoprivredu, troškove prijevoza, distribucije i prerade, turističku industriju itd.
8. Korištenje potpora u poljoprivredi za stjecanje brzog profita može ograničiti učinke javnih izdataka u poljoprivredi.
9. Uvođenje novih javnih i privatnih standarda u poljoprivredno-prehrambenom sektoru

Dodatak III: Primjeri intervencija i ciljanih mjera za odabrane podsektore

STOČARSTVO (GOVEDARSTVO – MESO I MLIJEKO, SVINJOGOJSTVO)	
PROVEDBENI MEHANIZAM	CILJANA MJERA ZA PODSEKTOR
A.1.	<ul style="list-style-type: none"> Ulaganja u povećane proizvodne kapacitete malih i srednjih govedarskih i svinjogojskih farmi i proizvođačkih organizacija Potporna diverzifikaciji u smjeru djelatnosti kojima se povećava vrijednost proizvodnje (npr. tov teladi, uzgoj u sustavu krava-tele/krave dojilje, klaonice na poljoprivrednom gospodarstvu, prerada mlijeka i agroturizam) i uzgajivača svinja (npr. prerada mesa) Ulaganja u održive resurse, tehnologije i rješenja, uključujući ulaganja u poboljšane uvjete smještaja životinja, selekciju životinja, tehnološke procese, uporabu obnovljivih izvora energije (npr. biodigestori, solarni paneli), poboljšanje energetske učinkovitosti, nadzor otpada životinjskog podrijetla i onečišćenja (npr. obrada/skladištenje stajskog gnoja, kontrola neugodnih mirisa i onečišćenja zraka), te digitalne tehnologije.
A.2.	<ul style="list-style-type: none"> Proizvodno vezane potpore u podsektorima govedarstva – meso i mlijeko.
B.1.	<ul style="list-style-type: none"> Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje prakse upravljanja, osobito prakse kojima se poboljšava gospodarenje pašnjacima (npr. rotacijska ispaša), smanjuje otpad životinjskog podrijetla i onečišćenje, smanjuje uporaba antibiotika i poboljšava zdravlje i dobrobit životinja (npr. poboljšana ishrana životinja/kvaliteta hrane za životinje, uzgojne prakse, higijenske prakse i cijepjenje).
B.3.	<ul style="list-style-type: none"> Plaćanja za prijelaz na ekološke sustave proizvodnje, kojima se eliminira uporaba antibiotika, koriste lokalni (genetski) resursi (autohtone pasmine), primjenjuju kružni sustavi za upravljanje stajskim gnojem, obnavljaju travnjaci i pašnjaci (npr. sjetva poboljšanih biljnih pašnjačkih vrsta, holističke strategije ispaše, obnova pašnjaka), stvaraju sinergije u proizvodnim sustavima (npr. sustav krava-tele, agrošumarstvo, integracija usjeva i stoke), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.
C.1.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje veza i partnerstava u kratkim lancima opskrbe između stočara, proizvođačkih organizacija i kupaca u distribucijskom dijelu lanaca govedarstva – meso i mlijeko, posebice razvojem infrastrukture i usluga hladnog lanca, uključujući prikupljanje, (primarnu) preradu (npr. mobilne klaonice), pakiranje, hladno skladištenje, prijevoz, brendiranje i/ili marketing.
C.2.	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje poljoprivrednika o ishrani i boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima i učinkovito upravljanje infrastrukturom i uslugama hladnog lanca.
C.3.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući ekološke, oznake zemljopisnog podrijetla, specijalitete i dobrovoljne programe certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat).
D.1.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšanje pristupa javnom poljoprivrednom zemljištu za mala i srednja poljoprivredna gospodarstva koja se bave stočarstvom, posebno ona koja sudjeluju u sustavima krava-tele/krave dojilje te ekološkim i/ili poljoprivredno-okolišnim proizvodnim sustavima.
D.3.	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj instrumenata za financijsko upravljanje i upravljanje rizikom kojima se olakšava pristup poslovnim kreditima i osiguranju za mala i srednja gospodarstva
E.3.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje marketinških kampanja za svježe i prerađeno meso (s oznakom specijaliteta/izvornosti) i mliječne proizvode autohtonih pasmina u sklopu inicijativa za gastronomski turizam.
F.1.	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje subjekata u stočarstvu o standardima za sigurnost hrane, kvalitetu i SPS mjere (posebice u pogledu uporabe antibiotika), održive prakse (posebice u pogledu održivog upravljanja hranjivim tvarima), dobrobit životinja i moderno upravljanje poljoprivrednim gospodarstvima i tehnologijama uzgoja životinja (posebice u pogledu kvalitete hrane za životinje), uključujući digitalne tehnologije.
F.4.	<ul style="list-style-type: none"> Proširenje opsega programa uzgoja/odabira životinja i kvalitete ishrane kroz organizaciju klastera za proizvodnju i reprodukciju te inovacijskih partnerstava

ŽITARICE

PROVEDBENI MEHANIZAM	CILJANA MJERA ZA PODSEKTOR
A.1.	<ul style="list-style-type: none"> Potporna diverzifikaciji u smjeru djelatnosti kojima se povećava vrijednost proizvodnje, uključujući (primarnu) preradu i skladištenje žitarica, proizvodnju alternativnih žitarica (npr. pšenoraž, pir, pšenica, zob, proso, sirak) i proizvodnju industrijskih usjeva (npr. soja, industrijska konoplja, suncokret) kao dio sustava plodoreda. Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja za proizvodnju žitarica, uključujući ulaganja u učinkovite sustave za navodnjavanje i odvodnju na gospodarstvima, digitalne tehnologije koje omogućuju preciznu proizvodnju i dobro prilagođene sorte žitarica.
B.1.	<ul style="list-style-type: none"> Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje prakse upravljanja, posebice prakse kojima se povećava učinkovitost korištenja vode za navodnjavanje, smanjuje uporaba mineralnih gnojiva i pesticida (npr. integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. konzervacijska obrada tla, pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	<ul style="list-style-type: none"> Plaćanja za prijelaz na ekološke sustave proizvodnje, posebice u kontekstu planova upravljanja Natura 2000 područjima, kojima se promiče diverzifikacija, poboljšani plodored, ostvaruju sinergije između proizvodnih sustava (npr. integracija stoke i kultura za proizvodnju hrane za životinje), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.
C.1.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje veza i partnerstava u kratkom lancu opskrbe između proizvođača, proizvođačkih organizacija, prerađivača (mlinova) i proizvođača finalnih (prerađenih) proizvoda za razvoj novih linija proizvoda.
C.2.	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje proizvođača o boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima i učinkovito upravljanje infrastrukturom za (primarnu) preradu i skladištenje.
C.3.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući ekološke i druge dobrovoljne sustave certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat).
E.2.	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj lokalnih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu za korištenje otpada i ostataka žitarica (slama, stabljika kukuruza) kao hrana za životinje ili kao stelja.
F.1.	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača žitarica o sustavima proizvodnje više vrijednosti, održivim praksama (posebice u pogledu primjene agrokemijskih sredstava, poboljšanih sustava plodoreda i gospodarenja tlom) te o modernom upravljanju poljoprivrednim gospodarstvom i tehnologijama proizvodnje (posebice u pogledu upravljanja kvalitetom i digitalnih rješenja u poljoprivredi).

POVRĆE	
PROVEDBENI MEHANIZAM	CILJANA MJERA ZA PODSEKTOR
A.1.	<ul style="list-style-type: none"> Ulaganja u proizvodne kapacitete malih i srednjih poljoprivrednika i proizvođačkih organizacija, posebice u stakleničku proizvodnju povrća Potporna diverzifikaciji u smjeru proizvodnje povrća više vrijednosti i uvođenja radnji koje će doprinijeti povećanju dodane vrijednosti. Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja, uključujući ulaganja u hidroponske sustave za stakleničku proizvodnju, efikasne sustave navodnjavanja i odvodnje na gospodarstvima, digitalne tehnologije koje omogućuju preciznu proizvodnju, korištenje obnovljivih izvora energije (npr. biodigestori, solarni paneli), povećanje energetske učinkovitosti i dobro prilagođene sorte povrća.
B.1.	<ul style="list-style-type: none"> Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje proizvodne prakse, posebice prakse kojima se povećava učinkovitost korištenja vode za navodnjavanje, smanjuje uporabu mineralnih gnojiva i pesticida (npr. integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. konzervacijska obrada tla, pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	<ul style="list-style-type: none"> Plaćanja za prijelaz na sustave ekološke proizvodnje kojima se promiče diverzifikacija, koristi poboljšani plodored ili stvaraju sinergije među proizvodnim sustavima (npr. integrirana proizvodnja povrća i stoke ili povrća i akvakulture).
C.1.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje veza i partnerstava u kratkom lancu opskrbe između proizvođača povrća, proizvođačkih organizacija i kupaca u distribucijskom dijelu lanca, posebice između prerađivača hrane, veletrgovaca, maloprodajnih trgovaca i institucionalnih kupaca (npr. škole, bolnice, menze u poduzećima).
C.2.	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje poljoprivrednika o boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima i učinkovito upravljanje infrastrukturom i uslugama hladnog lanca.
C.3.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući sustave za certificiranje ekološke proizvodnje, oznake zemljopisnog podrijetla i druge dobrovoljne programe certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat).
C.4.	<ul style="list-style-type: none"> Ulaganja u infrastrukturu i usluge hladnog lanca koje omogućavaju bolji pristup proizvođača veleprodajnim, maloprodajnim i institucionalnim tržištima, posebice kroz razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara
D.3.	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj instrumenata za financijsko upravljanje i upravljanje rizikom kojima se olakšava pristup poslovnim kreditima i osiguranju za male i srednje proizvođače.
E.4.	<ul style="list-style-type: none"> Uvođenje programa za razvoj vještina usredotočen na upravljanje berbom/rukovanjem nakon berbe, standarde kvalitete i upravljanje logistikom hladnog lanca.
F.1.	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača o modernim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom i tehnologijama proizvodnje (posebice u pogledu stakleničke proizvodnje i digitalnih rješenja u poljoprivredi), kao i o održivim praksama (posebice u pogledu upravljanja navodnjavanjem, primjene agrokemijskih sredstava i gospodarenja tlom).

VOĆE

PROVEDBENI MEHANIZAM

CILJANA MJERA ZA PODSEKTOR

A.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganja u proizvodne kapacitete malih i srednjih proizvođača i proizvođačkih organizacija, posebice u obnovu postojećih voćnjaka • Potpora diverzifikaciji u smjeru proizvodnje sorti veće vrijednosti (domaćih i udomaćenih), uvođenje (hladnog) skladištenja, prerade, kapaciteta i tehnologija za finalnu obradu proizvoda, kao i pokretanje dodatnih poljoprivrednih djelatnosti (npr. pčelarstvo, agroturizam) • Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja za proizvodnju voća, uključujući učinkovite sustave navodnjavanja i odvodnje na gospodarstvima, napredne proizvodne tehnologije (uključujući digitalne tehnologije koje omogućuju precizna proizvodnja), korištenje obnovljivih izvora energije (npr. biodigestori, solarni paneli), poboljšanja energetske učinkovitosti i proizvodnja kvalitetnog sjemena i sadnog materijala za dobro prilagođene sorte voća.
B.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje proizvodne prakse, posebice prakse kojima se povećava učinkovitost korištenja vode za navodnjavanje, smanjuje uporaba mineralnih gnojiva i pesticida (npr. rezidba, integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Plaćanja za prijelaz na sustave ekološke proizvodnje kojima se promiče diverzifikacija, biološko suzbijanje štetnika, stvaraju sinergije između proizvodnih sustava (npr. višegodišnji nasad - oprašivač i/ili integracija stoke), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.
C.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje veza i partnerstava u kratkom lancu opskrbe između proizvođača voća, proizvođačkih organizacija i kupaca u distribucijskom dijelu lanca vrijednosti voća, posebice između prerađivača hrane, veletrgovaca, maloprodajnih trgovaca i institucionalnih kupaca (npr. škole, bolnice, menze/kantine/restorani u poduzećima).
C.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje poljoprivrednika o boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima i učinkovito upravljanje infrastrukturom i uslugama hladnog lanca.
C.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući sustave za certificiranje ekološke proizvodnje, oznake zemljopisnog podrijetla i druge dobrovoljne programe certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat). • Provedba promotivnih kampanja kojima se promiče potrošnja voća i domaće voće s nacionalnim znakom.
C.4.	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganja u infrastrukturu i usluge hladnog lanca koje omogućavaju bolji pristup proizvođača veleprodajnim, maloprodajnim i institucionalnim tržištima, posebice kroz razvoj poljoprivredno-prehrambenih logističkih centara
D.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj instrumenata za financijsko upravljanje i upravljanje rizikom kojima se olakšava pristup poslovnim kreditima i osiguranju za male i srednje proizvođače.
E.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj lokalnih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu za korištenje otpada i ostataka voća kao hrana za životinje.
E.4.	<ul style="list-style-type: none"> • Uvođenje programa za razvoj vještina usredotočen na upravljanje berbom/rukovanjem nakon berbe, standarde kvalitete i upravljanje logistikom hladnog lanca.
F.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača o modernim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom i tehnologijama proizvodnje (posebice u pogledu biljnog materijala, tehnika sadnje i digitalnih poljoprivrednih rješenja), kao i o održivim praksama (posebice u pogledu navodnjavanja, primjene agrokemijskih sredstava, gospodarenja tlom te praćenja i kontrole bolesti).
F.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Nadogradnja Upisnika voća radi boljeg uvida u proizvodnju te njegova integracija u Središnji poljoprivredni informacijski sustav.
F.4.	<ul style="list-style-type: none"> • Proširenje opsega programa selekcije i umnažanja voćnih sorti za (certificirani) sadni materijal, posebice za (autohtone) voćne sorte s ranim i srednje ranim dozrijevanjem, putem inovacijskih partnerstava

GROŽĐE I VINO

PROVEDBENI MEHANIZAM	CILJANA MJERA ZA PODSEKTOR
A.1.	<ul style="list-style-type: none"> Ulaganja u proizvodne kapacitete malih i srednjih vinogradara i vinara te proizvođačkih organizacija, posebice u obnovi postojećih vinograda (uključujući ponovnu sadnju iz zdravstvenih ili fitosanitarnih razloga) Potpora diverzifikaciji u smjeru djelatnosti kojima se povećava vrijednost proizvodnje, uključujući sorte grožđa veće vrijednosti (npr. grožđe koje ranije dozrijeva i stolno grožđe bez koštica, autohtone sorte), (primarnu) preradu na gospodarstvu i (hladno) skladištenje, kao i pokretanje komplementarnih djelatnosti poput agroturizma Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja, uključujući učinkovite sustave navodnjavanja i odvodnje na gospodarstvima (posebice za proizvodnju stolnog grožđa), digitalne tehnologije koje omogućuju preciznu proizvodnju, korištenje obnovljivih izvora energije (npr. biodigestori, solarni paneli), poboljšanje energetske učinkovitosti i dobro prilagođene sorte (otporne na bolesti).
B.1.	<ul style="list-style-type: none"> Plaćanja proizvođačima koji usvajaju bolje proizvodnje prakse, posebice prakse kojima se smanjuje uporaba mineralnih gnojiva i pesticida (npr. rezidba, integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	<ul style="list-style-type: none"> Plaćanja za prijelaz na sustave ekološke ili biodinamičke proizvodnje kojima se promiče diverzifikacija, primjenjuje biološko suzbijanje štetnika i korova (npr. ovce, korisne ptice, insektariji), stvaraju sinergije između proizvodnih sustava (npr. višegodišnji nasad - opravišač i/ili integracija stoke), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.
C.1.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje veza i partnerstava u kratkom lancu opskrbe između vinogradara, proizvođačkih organizacija i kupaca u distribucijskom dijelu lanca vrijednosti, posebice kroz razvoj proizvodnje kvalitetnog (autohtonog) grožđa te logističku infrastrukturu i usluge hladnog lanca.
C.2.	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje sposobnosti proizvođačkih organizacija za zajedničku nabavu inputa, savjetovanje poljoprivrednika o boljim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom, ostvarivanje sukladnosti sa (javnim i privatnim) standardima, učinkovito upravljanje infrastrukturom i uslugama hladnog lanca te promidžbu proizvoda
C.3.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući sustave za certificiranje ekološke proizvodnje, oznake zemljopisnog podrijetla i druge dobrovoljne programe certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat) Jačanje HAPIH-ovog sustava praćenja i provjera u vinskom sektoru
D.1.	<ul style="list-style-type: none"> Rješavanje imovinsko-pravnih pitanja postojećih vinograda.
D.3.	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj instrumenata za financijsko upravljanje i upravljanje rizikom kojima se olakšava pristup poslovnim kreditima i osiguranju za male i srednje proizvođače grožđa i vina.
E.2.	<ul style="list-style-type: none"> Razvoj lokalnih lanaca vrijednosti u biogospodarstvu za korištenje otpada i ostataka od proizvodnje vina (komina od grožđa, stabljika grožđa, lišće grožđa) kao hrana za životinje.
E.3.	<ul style="list-style-type: none"> Poticanje marketinških kampanja za vina proizvedena od autohtonih sorti grožđa u sklopu inicijativa za gastronomske destinacije u priobalnim i kontinentalnim područjima.
E.4.	<ul style="list-style-type: none"> Uvođenje programa za razvoj vještina usredotočen na upravljanje berbom/rukovanjem nakon berbe, standarde kvalitete i upravljanje logistikom hladnog lanca.
F.1.	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača o modernim praksama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom i tehnologijama proizvodnje (posebice u pogledu biljnog materijala, tehnika sadnje i digitalnih poljoprivrednih rješenja), standardima kvalitete (posebice u pogledu Kodeksa enoloških praksi Međunarodne organizacije za vinogradarstvo i vinarstvo) te o održivim praksama (posebice u pogledu uporabe agrokemijskih sredstava, gospodarenja tlom te praćenja i kontrole bolesti).
F.4.	<ul style="list-style-type: none"> Proširenje opsega programa selekcije, proizvodnje i umnažanja za (certificirani) sadni materijal putem inovacijskih partnerstava

INDUSTRIJSKI USJEVI

PROVEDBENI
MEHANIZAM

CILJANA MJERA ZA PODSEKTOR

A.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganja u proizvodne kapacitete proizvođača i proizvođačkih organizacija kao dijela sustava plodoreda kod proizvodnje žitarica. • Potpora diverzifikaciji u smjeru djelatnosti kojima se povećava vrijednost proizvodnje, uključujući proizvodnju industrijskih usjeva veće vrijednosti (industrijska konoplja, suncokret) i žitarica u kontekstu sustava plodoreda • Ulaganja u održivu infrastrukturu, tehnologije i rješenja, uključujući ulaganja u učinkovite sustave za navodnjavanje i odvodnju (na poljoprivrednom gospodarstvu) te digitalne tehnologije koje omogućuju precizna proizvodnja i dobro prilagođene sorte industrijskog bilja.
B.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Plaćanja poljoprivrednim gospodarstvima koja usvajaju bolje proizvodne prakse, posebice prakse kojima se povećava učinkovitost korištenja vode za navodnjavanje, smanjuje uporaba mineralnih gnojiva i pesticida (npr. integrirano upravljanje hranjivim tvarima/štetnicima/korovom) i poboljšava gospodarenje tlom (npr. konzervacijska obrada tla, pokrovni usjevi, kompostiranje).
B.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje pristupa poljoprivredno-okolišno-klimatskim podacima radi boljeg upravljanja utjecajima i rizicima klimatskih promjena i utvrđivanja mogućnosti diverzifikacije.
B.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Plaćanja za prijelaz na ekološke sustave proizvodnje, posebice u kontekstu planova upravljanja Natura 2000 područjima, kojima se promiče diverzifikacija, koristi poboljšani plodored, ostvaruju sinergije između proizvodnih sustava (npr. integracija stoke i kultura za proizvodnju hrane za životinje), čuvaju i/ili obnavljaju staništa i ekosustavi, obnavlja degradirano zemljište i/ili primjenjuje integrirano upravljanje krajobrazom.
C.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaganja u kapacitete prerade/drobljenja, uz promicanje izvoza prerađenih proizvoda na ključna rastuća tržišta
C.3.	<ul style="list-style-type: none"> • Poticanje proizvođača na sudjelovanje u sustavima kvalitete, uključujući sustave za certificiranje ekološke proizvodnje i druge dobrovoljne sustave certificiranja (npr. Global Gap, IFS međunarodna norma za hranu, BRC globalna norma za sigurnost hrane, ISO (9001, 22000, 14001), CarbonFree certifikat).
E.2.	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj lokalnih lanaca u biogospodarstvu korištenjem intermedijara, nus-proizvoda i otpada od proizvodnje i prerade industrijskog bilja kao sirovine, posebice za hranu za životinje (npr. pogača uljane repice za mliječne krave), obnovljivu energiju, napredna biogoriva i ostale proizvode biološkog podrijetla.
F.1.	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje sposobnosti javnih i privatnih savjetodavnih službi za savjetovanje proizvođača o sustavima za proizvodnju industrijskih usjeva, žitarica i lignocelulozne biomase, održivim praksama (posebice u pogledu poboljšanih sustava plodoreda, primjene agrokemijskih sredstava, gospodarenja tlom i praćenja i suzbijanja bolesti) i modernim tehnologijama upravljanja poljoprivrednim gospodarstvom i proizvodnjom (posebice u pogledu rješenja za digitalnu poljoprivredu).

